

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam

<http://www.photographymojo.com/2010/11/the-mirror-of-time-tom-husseys-time-machine/>

Bachelorscriptie Culturele Antropologie

Door: Daphne van den Bogaert 3353184 & Janneke Bronwasser 3540421

Begeleidster: Eva van Roekel

Datum: 28-06-2013

E-mail: daphne1601@hotmail.com & j.bronwasser@students.uu.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Hoofdstuk 1: Theoretisch kader.....	9
Paragraaf 1: Cultuur, Schoonheidsideaal en antropologie van het lichaam.....	9
Paragraaf 2: De sociale constructie van gender en schoonheid(sideaal) in relatie tot macht	11
Paragraaf 3: Schoonheidsideaal versus moederschap en leeftijd.....	14
Hoofdstuk 2: Context.....	19
Hoofdstuk 3 : No a las empanadas ! empirie door Janneke Bronwasser	22
Vignet 28-03-2013.....	22
Paragraaf 1 : Schoonheidsideaal	24
Paragraaf 2 : Voeding	25
Paragraaf 3 : Sport	26
Paragraaf 4 : Maatschappij en Sociale omgeving	27
Paragraaf 5 : Esthetische chirurgie	29
Paragraaf 6 : Conclusie van dit hoofdstuk	31
Hoofdstuk 4: Recauchutada empirie vrouwen 50+ door Daphne van den Bogaert.....	33
Vignet 13-2-2013 Recauchutada	33
Paragraaf 1 Schoonheidsideaal bij vrouwen in Buenos Aires	35
Paragraaf 2 Sport: Ritmos Latinos bij vrouwen in Buenos Aires.....	37
Paragraaf 3 Leeftijd & moederschap bij vrouwen in Buenos Aires	38
Paragraaf 4 Lichamelijke decoratie in Buenos Aires.....	42
Paragraaf 5: Conclusie van dit hoofdstuk.....	43
Hoofdstuk 5: Conclusie & Discussie.....	45
Paragraaf 1: Belangrijkste bevindingen gekoppeld aan de theorie.....	45
Paragraaf 2: Parallelen en verschillen.....	47
Paragraaf 3: Centrale vraag.....	50
Paragraaf 4: Discussie.....	51
Literatuurlijst	53
Bijlage 1: isap lijsten	56
Bijlage 2: Samenvatting Nederlands.....	60
Bijlage 3: Samenvatting Spaans, Resumen en Español.....	63

Voorwoord

We willen graag alle mensen bedanken die ons gesteund hebben voor, tijdens en na het onderzoek. Zowel tijdens het schrijven van de onderzoeksopzet, als tijdens het onderzoek zelf en tijdens het schrijven van onze scriptie. In het bijzonder willen wij onze scriptiebegeleidster, Eva van Roekel, bedanken voor haar feedback en praktische hulp (zoals het vinden van woonruimte in Buenos Aires). Hier hebben we heel veel van geleerd en zonder haar hulp was het eindresultaat van deze scriptie zeker niet hetzelfde geweest. Verder willen we onze collega studenten Sanne Terpstra en Diede Verstegen bedanken voor hun tijd en moeite om onze scriptie in opbouw te peerreviewen, ook hier hebben we heel veel van geleerd. Geert Mommersteeg willen we ook bedanken voor het voorbereiden op veldwerk in het algemeen. Verder willen we onze ouders bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun (op iedere mogelijke manier), toeverlaat en begrip tijdens de goede tijden en de wat lastigere tijden tijdens dit bachelorproject en tijdens onze hele studie in het algemeen. Natuurlijk zijn we ook al onze informanten heel erg dankbaar, zonder hun medewerking zou er niet eens een onderzoek plaats hebben gevonden. Verder bedanken we Buenos Aires en haar inwoners voor de geweldige tijd die we hebben gehad en voor het warme welkom.

Inleiding

Veel van de schoonheidswedstrijden zoals “*Miss World*” en “*Miss Universe*” worden regelmatig gewonnen door vrouwen uit Latijns-Amerikaanse landen¹. Vrouwen uit Latijns-Amerikaanse landen, en zo ook Argentinië, staan hierdoor bekend om hun schoonheid en ook dat ze veel tijd en geld besteden aan hun uiterlijk. Zo stond Argentinië in 2011 nog op de 21^e plek wereldwijd als het ging om het totaal aantal uitgevoerde esthetische procedures². Deze gegevens wekten onze interesse en we vroegen ons af hoe vrouwen afkomstig uit deze landen schoonheid interpreteren en hoe ze hiermee omgaan. Hoe zit het nou eigenlijk met Argentinië, een land dat wordt gezien als het meest Europees georiënteerde land van Zuid-Amerika? In welke mate speelt schoonheid hier een rol in het dagelijks leven van de samenleving en hoe wordt deze geconstrueerd? Ook wilden we weten in welke mate de verschillende generaties vrouwen van elkaar verschilden hierin en hoe leeftijd en moederschap, met de bijbehorende lichamelijke veranderingen, hier een plaats inneemt. Dit waren enkele vragen die bij ons speelden voordat we aan ons onderzoek begonnen. Met deze vragen in ons hoofd zijn we tot één overkoepelende vraag gekomen.

De hoofdvraag van ons onderzoek luidt: *Hoe ervaren vrouwen in Buenos Aires de sociaal geconstrueerde betekenissen van schoonheid in relatie tot leeftijd en lichaam?*

We hebben antropologisch veldwerk gedaan in Buenos Aires in de periode van eind januari tot en met eind april 2013. We hebben als tweetal onderzoek gedaan en hierdoor was het mogelijk om een complementair onderzoek te doen. Onze onderzoekspopulatie bestond uit twee groepen: vrouwen in de leeftijdscategorie 25-40 jaar en vrouwen in de leeftijdscategorie 50+. We hebben het onderzoek complementair gemaakt door aanvullende informatie te verzamelen rondom het ouder worden en het lichaam in relatie tot schoonheid. Zo hopen we een completer beeld te geven omtrent het ouder worden en het lichaam in relatie tot schoonheid en wat dit met vrouwen in Buenos Aires doet. Leeftijd speelt een belangrijke rol bij de vergankelijkheid van schoonheid. Met het ouder worden verandert het lichaam en schuift het verder weg van wat gezien wordt als het ideale schoonheidsbeeld. De manier waarop vrouwen hier in verschillende leeftijdscategorieën mee omgaan en wat dit voor invloed op ze heeft is zeer interessant om nader te bekijken en verdient daarom ook onze aandacht. Het onderzoek heeft zich voornamelijk geconcentreerd binnen de wijk Belgrano, en

¹ <http://www.aneki.com/beautiful.html> ; http://www.missuniverse.com/contestant_profiles/past ; <http://www.missworld.com/History/>

² <http://www.isaps.org/isaps-global-statistics-2012.html>

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

enkele interviews zijn afgenomen in de wijken Recoleta en Palermo. De meeste en belangrijkste informanten voor dit onderzoek hebben we leren kennen op de sportschool *In Out* en in de schoonheidssalon *Hypnosis*. We hebben vooral participerende observatie gedaan in deze salon en sportschool (zie hoofdstuk 2). Zo zijn we in de sportschool mee gaan sporten en in de salon hebben we onze haren, nagels en andere behandelingen laten doen. Terwijl we hieraan participeerden hebben we extra goed op de omgeving en de mensen gelet om zo meer informatie te vergaren omtrent de manier waarop onze onderzoekspopulaties geprikkeld worden door de omgeving. Het is interessant om niet alleen te observeren maar ook deel uit te maken van de dagelijkse beleving van onze informanten en zo beter te begrijpen hoe zij beïnvloed worden en op welke manier ze de dagelijkse handelingen in het leven doorstaan. We hebben geen participerende observatie gedaan omtrent esthetische chirurgie, maar wel interviews gehouden met esthetische chirurgen en vrouwen die esthetische chirurgie hebben ondergaan. Hierbij hebben we het gehad over de voor- en nacontroles, de behandeling zelf en het resultaat. Met de chirurgen hebben we gestructureerde interviews gehouden om te zorgen dat alle onderwerpen in de interviews op dezelfde manier terug zouden komen en allemaal bevraagd zouden worden. Ook met de saloneigenaresse, de salonmedewerkster en de sportdocenten hebben we om dezelfde reden gestructureerde interviews gehouden. Met de vrouwen die esthetische chirurgie hebben ondergaan hebben we naast gestructureerde interviews ook informele gesprekken gehouden. Op deze manier kwamen alle onderwerpen aan bod die we van tevoren graag beantwoord wilden zien. Door hiernaast nog informele gesprekken te hebben met de informanten kwam informatie naar boven die persoonlijker was en waar we door middel van alleen gestructureerde interviews niet achter zouden zijn gekomen. In totaal hebben er aan dit onderzoek twee esthetische chirurgen, één saloneigenaresse, één salonmedewerkster, één sportdocent, vier sportdocentes, negen vrouwen in de leeftijdscategorie 50+ en acht vrouwen in de leeftijdscategorie 25-40 (waaronder drie sportdocentes) meegewerkt.

Het is relevant om onderzoek te doen naar hoe vrouwen in Buenos Aires de sociaal geconstrueerde betekenissen van schoonheid in relatie tot hun leeftijd en lichaam ervaren. Met deze scriptie willen we bijdragen aan de (wetenschappelijke) kennis over hoe een maatschappij invloed heeft op aspecten die mooi gevonden worden en in welke mate dit invloed kan hebben op het leven van (vrouwelijke) individuen in diezelfde maatschappij. We willen hiermee verder bijdragen aan het begrip over hoe de verschillende fases in het leven waaronder moederschap, van invloed zijn op het heersende schoonheidsideaal in Buenos

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Aires en hoe sport, voeding, salonbehandelingen en esthetische chirurgie hieraan bijdragen en worden geïncorporeerd in het dagelijkse leven. Het is tevens het doel van het onderzoek geweest om meer kennis te vergaren over de uiting en totstandkoming van het belang van fysieke schoonheid van vrouwen in Buenos Aires. Dit onderzoek heeft door deze aspecten zowel een maatschappelijke als wetenschappelijke relevantie.

Onze doelstelling was zoals al eerder aangegeven, het vergaren van informatie over vrouwen van verschillende leeftijden en wat dit verschil in leeftijd en het ouder worden voor invloed hebben op hun perceptie van schoonheid en hoe ze hiermee omgaan, waarbij we willen bijdragen aan zowel het maatschappelijke als wetenschappelijke debat rondom schoonheid en het ouder wordende lichaam.

Deze scriptie is opgedeeld in vijf hoofdstukken en zal beginnen met in het eerste hoofdstuk het theoretisch kader te behandelen waarin een aantal theorieën naar voren zullen komen om aan de hand daarvan vervolgens de empirische gegevens te ondersteunen. In het eerste hoofdstuk zullen we beginnen met de grotere algemene theorieën in de culturele antropologie waaronder cultuur en gender en vervolgens zullen we doorwerken naar steeds specifiekere thema's richting onze context. Zo zal in de eerste paragraaf van hoofdstuk één de theorie van de antropologie van het lichaam aan bod komen aangezien dit onderzoek zich voornamelijk heeft gericht op hoe vrouwen in Buenos Aires met hun lichaam bezig zijn. Ook zal het begrip cultuur aan bod komen, omdat we dit onderzoek hebben gedaan in een voor ons onbekende cultuur met onze eigen culturele bril op. De lezer heeft ook zijn/haar eigen culturele bril op en zal deze scriptie vanuit zijn/haar perspectief lezen. Hierdoor is het van belang om dit begrip verder uit te diepen en te laten zien dat cultuur invloed kan hebben op de onderzoeksbevindingen. Vervolgens zal in de tweede paragraaf van hoofdstuk één gender aan bod komen, omdat we ons voornamelijk richten op vrouwen en vrouwelijke uitingen van schoonheid en hierna zullen theorieën over sociale constructen behandeld worden. Tevens wordt er gekeken naar hoe macht hier onderdeel van uitmaakt net als de politiek van het lichaam. Hiermee wordt bedoeld hoe de invulling van de genderrollen geconstrueerd zijn als gevolg van een machtsrelatie tussen mannen en vrouwen, waarbij beiden een bepaalde rol krijgen toebedeeld. Daarna zullen de perceptie en de maakbaarheid van schoonheid behandeld worden. Theorieën over identiteit en hoe deze verbonden worden aan schoonheidsidealen en de maakbaarheid van het lichaam komen aan bod waarbij naar voren komt op welke manier mensen uiting geven aan hun schoonheidsidealen en op welke manieren er geprobeerd wordt deze te behalen. Vervolgens worden in de derde paragraaf de concepten leeftijd en

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

moederschap hier nog bij betrokken om de invloeden hiervan op schoonheidsidealen en identiteit te begrijpen.

Het tweede hoofdstuk bevat de context van het onderzoek. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de Argentijnse hoofdstad Buenos Aires. In Buenos Aires zijn veel esthetische chirurgie klinieken, sportscholen en schoonheidssalons te vinden. De Argentijnse hoofdstad wordt door sommigen verondersteld als de stad met het hoogste percentage borstvergrotingen . Uit zowel onze eigen bevindingen als uit de literatuur zal blijken dat vrouwen in Buenos Aires door middel van esthetische chirurgie, sport, voeding en schoonheidsbehandelingen proberen te voldoen aan een bepaald schoonheidsideaal. Uit dit hoofdstuk zal blijken waarom we voor Buenos Aires als onderzoekslocatie hebben gekozen waarbij een breder beeld zal worden gegeven van het gebied. Verder zal een beschrijving worden gegeven van de voornaamste plekken waar het onderzoek zich heeft afgespeeld zoals onder andere de wijk Belgrano, de sportschool *In-Out* en de schoonheidssalon *Hypnosis* .

Vervolgens zullen twee hoofdstukken volgen waarin de empirie uit het veld individueel wordt besproken. Hoofdstuk drie zal door Janneke worden behandeld en hoofdstuk vier door Daphne. De opgedane informatie uit het veld wordt hierin besproken en gekoppeld aan de theorieën van hoofdstuk één. Hierin zal naar voren komen in hoeverre de theorie overeenkomt en/of verschilt met het veld. Aan de hand van vignetten en citaten zal zo duidelijk en levendig mogelijk de situatie ter plekke beschreven worden zodat dit ook als voorbeeld kan dienen om de theorie mede te onderbouwen.

Hoofdstuk drie beslaat het eerste empirische hoofdstuk: vrouwen tussen de 25 en 40 jaar. Binnen dit hoofdstuk is voornamelijk op drie thema's gericht: sport, voeding en de sociale omgeving. Er zal blijken dat dit de voornaamste drie factoren zijn die meespelen en van invloed zijn op het dagelijkse leven van deze groep vrouwen. Veel vrouwen maken gebruik van de sportschool en letten op hun voeding, waarbij het streven naar schoonheid is verweven in het dagelijkse leven. Hierin zal verder het concept gender aan bod komen en aan de hand van de empirie zal blijken hoe bepaalde sociale en uiterlijke verwachtingen voortvloeien uit gender aspecten in de samenleving. Dit zal worden gekoppeld aan theorieën over sociale constructen en macht, aangezien deze hier ook een rol in spelen. Theorieën over de antropologie van het lichaam en cultuur zullen tevens aan bod komen in relatie tot de onderzoeksbevindingen. Deze worden gekoppeld aan de plaats die een mooi verzorgd uiterlijk

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

inneemt in de samenleving. Sport en voeding zullen aan theorieën over de perceptie en maakbaarheid van schoonheid worden gerelateerd.

Hoofdstuk vier behandelt het tweede empirische hoofdstuk dat gericht is op vrouwen in de leeftijdscategorie 50+. Dit hoofdstuk is opgedeeld in de thema's: schoonheidsideaal, sport, leeftijd en moederschap en lichamelijke decoratie. De vrouwen die hierbij zijn onderzocht zijn bijna allemaal dagelijks in de sportschool te vinden en doen (bijna) elke dag mee aan de Ritmos Latinos les. Verder zijn er vrouwen die meerdere keren esthetische chirurgie hebben ondergaan en dat ook in de toekomst nogmaals willen laten doen en regelmatig naar schoonheidssalons gaan. Deze en andere bevindingen zullen aan de hand van verscheidene theorieën uit het theoretisch kader worden uitgelegd. Zo zal aan bod komen wat vrouwen in deze leeftijdscategorie als schoonheidsideaal voor ogen hebben en hoe zij hier zelf mee omgaan en op welke wijze dit een plek in hun leven inneemt. Dit schoonheidsideaal in combinatie met hun leeftijd en sportgedrag zal worden gekoppeld aan theorieën over het onhandelbare lichaam. Andere onderwerpen die in dit hoofdstuk aan bod zullen komen en die gerelateerd zijn aan de maakbaarheid van het lichaam zijn esthetische chirurgie en uiterlijke verzorging (zoals make-up, haar verven, manicure).

De conclusie en discussie vallen onder hoofdstuk vijf. In de conclusie worden de complementaire resultaten tussen vrouwen uit verschillende leeftijdscategorieën besproken en vergeleken. De parallellen en verschillen zullen hier aan bod komen en weer terug gekoppeld worden aan de theorie. We zullen onze wetenschappelijke en maatschappelijke bijdrage op basis van onze bevindingen aantonen. Tevens zal onze centrale vraagstelling daar beantwoord worden en zullen we enkele aanbevelingen geven voor mogelijk komend onderzoek. Ten slotte volgen de literatuurlijst en de bijlages bij dit onderzoek.

Hoofdstuk 1: Theoretisch kader

In dit hoofdstuk zullen we theorieën behandelen die aansluiten bij onze empirie. In paragraaf één zal de antropologie van het lichaam en cultuur aan bod komen. Vervolgens zal in paragraaf twee gender, macht en perceptie en maakbaarheid van schoonheid aan bod komen. Ten slotte zal paragraaf drie de invloed van leeftijd en moederschap op schoonheidsidealen en identiteit behandelen.

Paragraaf 1: Cultuur, Schoonheidsideaal en antropologie van het lichaam

Binnen de antropologie wordt een verband gelegd tussen lichamelijke uitingen van schoonheidsidealen en culturen. Alles wat mensen doen; wat we eten, hoe we ons kleden, de dagelijkse rituelen waarmee we ons lichaam verzorgen, is een medium van cultuur (Bordo 1993: 165). Dit is precies waar de antropologie van het lichaam zich op richt. Er komt hieruit naar voren hoe deze praktijken in relatie staan tot cultuur. Cultuur is echter een zeer breed begrip en omvat een veelheid aan aspecten. Cultuur bepaalt mede je kijk op de wereld, op je groep en op jezelf en bepaalt ook wat je idealen zijn. Binnen de antropologie wordt ook onderzoek gedaan naar wat de schoonheidsidealen zijn en wat ze betekenen. In deze scriptie wordt als onderdeel van cultuur voornamelijk naar factoren zoals schoonheid, gender, leeftijd en lichaam gekeken.

Antropologische onderzoeken hebben laten zien dat culturele groepen hun eigen gebaren, emotionele expressies, rituelen en esthetische lichaamsbewegingen en technieken hebben (Citro 2011: 103). Hierbij blijkt dat er een grote verscheidenheid bestaat aan representaties, betekenissen en culturele waarden die op en rondom het lichaam geproduceerd worden. Uit recente werken wordt het lichaam gezien als een constitutieve en onontkoombare dimensie van elke sociale handeling (Citro 2011: 103). Hierbij wordt het lichaam gezien als een actief geheel in tegenstelling tot vroegere definities over het lichaam waarbij het lichaam als vrij passief wordt gezien. Bij deze vroegere definities zoals die van Douglas (Bordo 2003: 166) wordt aangenomen dat het lichaam een symbolische vorm aanneemt en als het ware een oppervlak is waarop de centrale regels, hiërarchieën en zelfs de bovennatuurlijke toewijdingen van een cultuur zijn geschreven en zo versterkt worden door de concrete taal van het lichaam. Uit ons eigen onderzoek is echter gebleken dat het lichaam aansluiting vindt bij beide definities. Zo zal uit de empirie blijken dat het lichaam niet slechts een passieve vorm is waarop invloeden van buitenaf zijn inwerking doen, maar mensen zijn juist ook actief

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

bezig met het vormgeven aan hun eigen lichaam, en ongemerkt komen er toch ideeën en bepaalde gedachtegangen bij mensen binnen die ook uitwerkingen op het lichaam hebben.

Hoewel we ons eigen lichaam vaak als zelfsprekend en natuurlijk ervaren, overschrijdt het vaak zijn pure biologische grenzen. In verscheidene culturen ondergaan mensen lichamelijke praktijken die erop gericht zijn om het lichaam te ‘verbeteren’ en mooier te maken. Wat als mooi wordt gezien en als schoonheidsideaal wordt ervaren, verschilt per cultuur en verandert ook met de tijd. Vaak zijn deze lichamelijke praktijken symbolische uitingen en rituele handelingen die mensen ondergaan in het proces van het streven naar schoonheid. Cultuur en culturele handelingen zijn hoofdbepalend voor hoe het menselijke lichaam groeit en ontwikkelt. Culturele tradities moedigen bepaalde activiteiten en capaciteiten aan en ontmoedigen anderen, en zetten zo de standaarden van lichamelijk welzijn, schoonheid en aantrekkelijkheid (Kottak 2008: 8).

Esthetiek blijkt een intrinsiek element te zijn voor mensen wereldwijd, maar de invulling van wat als mooi wordt ervaren verschilt tussen mensen en culturen. Hierbij worden er verscheidene praktijken gebruikt om een bepaald fysiek resultaat te bereiken door bijvoorbeeld te diëten of juist heel veel en vettig eten. Dit zijn geen situaties die zich nu pas voordoen. In het late Victoriaanse tijdperk waren er al vrouwen die zich systematisch onthielden van voedsel in het achtervolgen van een esthetisch slank ideaal (Bordo 1993: 185). Dit zien we terug in onze bevindingen waarbij vrouwen in Buenos Aires ook gericht zijn op voeding in de achtervolging van een esthetisch (slank) ideaal.

Een van de zaken die opvalt als je kijkt naar schoonheidsidealen is dat het vaak de vrouwen zijn binnen een cultuur die rituelen en praktijken uitvoeren in het nastreven van een schoonheidsideaal. Deze verdeling is vaak *gendered*, waarbij vrouwen door sociale verwachtingen gegoten worden in de rol van het lichaam (Bordo 2003: 166), dit bleek ook het geval te zijn in Buenos Aires. Het lichaam en de vrouw representeren elkaar dus als het ware. Dit is een interessant gegeven binnen dit onderzoek, waarbij het vrouwelijke lichaam door de jaren heen voortdurend verandert. Het ouder worden zelf zorgt voor de veranderingen van het lichaam en ook verschillende gebeurtenissen zoals zwangerschap laten sporen na op het lichaam. Door bepaalde praktijken uit te voeren, zoals sport en esthetische chirurgie, alsook het letten op voeding, wordt een deur geopend die het mogelijk maakt om het lichaam te vormen naar een beeld wat men voor ogen heeft.

Paragraaf 2: De sociale constructie van gender en schoonheid(sideaal) in relatie tot macht

Gender

Deze sectie laat eerst zien hoe gender sociaal geconstrueerd is en op welke manier hier invulling aan wordt gegeven. Macht maakt hier ook onderdeel van uit, doordat de maatschappij als geheel de invulling en betekenis geeft aan wat binnen gender en genderrollen thuishoort en wat niet. Sociale constructen van feministen hebben altijd al erkend dat de inhoud en betekenis van genderrollen en de *gegenderde* lichamen variëren over tijd en ruimte (Nagel 2003: 51). Dit zit verweven in onze cultuur en door onze cultuur leren we wat toelaatbaar is om te doen en wat niet en wat de grenzen zijn van onze lichamen, zo schrijft Foucault (Bordo 2003: 165). De invulling en betekenis van gender(rollen) is iets wat we van kleins af aan automatisch aangeleerd krijgen door te leven in de omgeving waarin we opgroeien. We evalueren, herdefiniëren, revalueren en herzien gender en seksuele gedragingen met behulp van de positieve en negatieve feedback die we krijgen van het publiek dat we tegen komen (Nagel 2003: 52). De invulling van genderrollen komt voort en wordt ge(re)produceerd door deze sociale omgeving.

Binnen deze scriptie wordt er gekeken naar de vrouwelijke kant en beleving van schoonheidsidealen binnen gender. Wat opvalt, is dat vrouwen meer met hun lichaam bezig zijn dan mannen, dit is onder andere te zien aan de hoeveelheid vrouwen die sporten en ook aan de mate waarin ze sporten, verder zijn het voornamelijk vrouwen die esthetische chirurgie ondergaan. Bordo (1993: 154) schrijft dat vrouwen minder tevreden blijken te zijn over zichzelf en dat er minder speelruimte aan ze wordt toegestaan door zichzelf, maar ook door mannen en de sociale omgeving. Dit sluit echter maar gedeeltelijk aan op onze empirische bevindingen (zie empirische hoofdstukken).

Het belang en de waarde van schoonheid wordt vrouwen toegeschreven vanuit de sociale omgeving en vervolgens nemen ze deze zelf over en streven ze deze na. Zo is het niet alleen de maatschappij die vanuit een machtspositie bepaalt waaraan vrouwen behoren te voldoen, maar komt macht ook van onderaf, waarbij vrouwen zelf gedeeltelijk bepalen wat er binnen het vrouw zijn valt en zo geen hulpeloze onderdelen van het geheel zijn. Zo zegt Foucault dat mensen zelf normen stellen waar ze zich vervolgens door zelfbehoud en subjectiviteit aan houden, waarbij macht dus als het ware van onderaf werkt (Bordo 2003: 167). Uit onze empirie blijkt ook dat vrouwen vaak zelf de standaard zetten, aangepast aan beelden uit de

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

media en de sociale omgeving, voor hoe ze er uit behoren te zien zonder dat de directe mening van mannen hierin wordt meegerekend. Om geaccepteerd te worden als een ‘vrouw’ is het niet genoeg om alleen een vrouwelijk lichaam te bezitten of om je vrouwelijk te gedragen: als eerste moet je de sociale eisen bereiken van vrouwelijkheid (Beauvoir 1949: 43). Volgens een aantal van onze informanten blijkt dat ze denken dat er van ze verwacht wordt dat ze in allerlei velden zouden moeten participeren en goed zijn, waaronder school, carrière maken, een goede moeder zijn én er ook nog goed uitzien. Deze sociale eisen, die behouden zijn gebleven door de geschiedenis heen, hebben er aan meegeholpen om vrouwen een rol toe te bedienen van esthetische objecten (Thesander 1997: 8). Schoonheid en vrouwelijkheid zijn producten die voortkomen uit cultuur en deze zijn niet concreet noch afhankelijk van biologie. Dit alles wil echter niet zeggen dat alle vrouwen dit schoonheidsideaal zullen bereiken noch dat ze hier allemaal naar streven.

Schoonheidsideaal

De sociale constructie van het schoonheidsideaal van tegenwoordig zorgt er voor dat vrouwen meer tijd spenderen aan het handhaven en disciplineren van hun lichaam dan dat ze in een lange tijd hebben gedaan (Bordo 1993: 166). Dit schoonheidsideaal is echter geen vaststaand gegeven, schoonheidsidealen veranderen namelijk net zo snel als dat mode doet. Vooral in een globaliserende wereld waar alles en iedereen met elkaar verbonden is over de hele wereld en alle processen steeds sneller verlopen, zorgen voor steeds nieuwe inbrengen en veranderingen in wat als mooi gezien wordt. Niet alleen het ideaal dat vrouwen nastreven, maar ook de dagelijkse handelingen in het leven die vrouwen ondernemen in dit nastreven, worden hierdoor beïnvloed. Hierdoor blijven vrouwen steeds maar doorgaan met het “verbeteren” en transformeren van hun lichaam. Dit zorgt er uiteindelijk voor dat er vooral een gevoel blijft behouden van nooit goed genoeg te zijn. Zo is tegenwoordig een cultureel fenomeen op te merken waarbij een groot aantal vrouwen esthetische chirurgie ondergaat en die elk gezondheidsrisico voor lief neemt om hun eigenwaarde en marktwaarde te verhogen. Ze ondergaan deze handelingen en nemen risico’s, omdat ze in de smaak willen vallen bij potentiële geliefden en employees. Hun voornaamste zorg schijnt hun recht om gewild, geliefd en succesvol te zijn (Bordo 1993: 20). Ook al gaven vrouwen dit niet direct als reden, zoals te lezen is in het empirische hoofdstuk, het bleek echter wel dat er het idee heerst dat mooie mensen meer succesvol in het leven zijn in alle opzichten.

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Ook het schoonheidsbeeld wordt beïnvloed door de maatschappij, deze heeft daarmee macht om van buitenaf te bepalen wat mooi is en wat niet, net zoals dat wordt gedaan bij de invulling van de genderrollen. Vrouwen houden zich hieraan, maar stellen zelf ook nieuwe en/of andere eisen aan zichzelf. Hierbij zijn vrouwen dus niet slechts passieve actoren maar juist ook actieve participanten in het stellen en naleven van een schoonheidsideaal. Dit is een wisselwerking en het uitspelen van deze machtsverhoudingen op het lichaam zorgt ervoor dat het lichaam als een politieke eenheid kan worden beschouwd. Het lichaam is zo gedeeltelijk ondergeschikt aan sociale controle en interpretaties en krijgt een status toegeschreven door te voldoen aan een cultureel ideaal, aangezien de dominante groep in elke cultuur bepaalde waarden stelt aan symbolen voor een gemeenschap als geheel (Thesander 1997: 11).

Hedendaagse cultuur, met technologie bewapend, lijkt er op gericht te zijn om veroudering, verscheidene biologische “klokken”, en zelfs de dood te verslaan (Bordo 1993: 4-5). Waar het schoonheidsideaal in Buenos Aires precies uit bestaat zullen we later op terug komen, maar een van de aspecten is dat het een voorstelling van een jonge vrouw beslaat en dat vrouwen inderdaad de tekenen van veroudering proberen tegen te gaan. Beroemde oudere vrouwen die op de televisie verschijnen ondergaan chirurgie en andere esthetische behandelingen om jonger te lijken. De beelden hiervan omringen ons waardoor we culturele verwachtingen scheppen van hoe vrouwen er uit “zouden moeten” zien op een bepaalde leeftijd. Al stellen deze vrouwen hiermee zelf ook een nieuwe norm dat ze op latere leeftijd nog altijd aantrekkelijk en seksueel geaccepteerd zijn (Bordo 1993: 26).

Historisch gezien moet het disciplineren en normaliseren van het vrouwelijke lichaam beschouwd worden als een duurzame en flexibele strategie van sociale controle en macht (Bordo 1993: 166). Bij deze visie wordt voornamelijk aan mannen macht toegeschreven om te bepalen hoe vrouwen er uit behoren te zien en waaraan ze moeten voldoen. Uit ons onderzoek in Buenos Aires is gebleken dat vrouwen dit vaak ook zo gedeeltelijk ervaren. Dit alles maakt duidelijk dat macht en sociale druk een rol spelen in de constructie van schoonheidsidealen. Het lichaam is een domein waarop gevechten rondom macht zich afspelen en tot uiting komen. Hiermee wordt het lichaam een symbolische plaats waarop macht en politiek zich afspelen en tot uiting komen in verschillende vormen van schoonheidsidealen en uitingen. De aanpassingen van het lichaam aan het gezette beeld van schoonheid is essentieel voor de totstandbrenging van iemands sociale rol (Foucault 1976). Dit zou ervoor kunnen zorgen dat een leven gaat draaien om het lichaam waarbij de vraag geplaatst zou kunnen worden of mensen op deze manier geobsedeerd kunnen raken door hun lichaam als gevolg van dit

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

streven naar een bepaald schoonheidsideaal. Uit onze empirie zal blijken dat dit in sommige gevallen inderdaad zo het geval blijkt te zijn.

In de volgende paragraaf zal de maakbaarheid van schoonheid met de blik op een bepaald schoonheidsideaal naar voren komen. Uit ons onderzoek komt naar voren dat in Buenos Aires een eigen vorm is gegeven aan wat daar verstaan wordt onder vrouwelijkheid en geweldheid en dat dit voortkomt uit de sociale omgeving. Het is niet alleen het ideaal, maar ook de dagelijkse handelingen in het leven die hier op van invloed zijn, al zijn deze dagelijkse handelingen vaak wel afgestemd op een ideaal. Er zijn dus vele factoren die meespelen in het tot stand komen van een schoonheidsideaal. In deze scriptie wordt geprobeerd met zo veel mogelijk van deze factoren rekening te houden, om een zo compleet mogelijk beeld te geven.

Paragraaf 3: Schoonheidsideaal versus moederschap en leeftijd

Een schoonheidsideaal is het lichaam waar naar gestreefd wordt, een beeldvorming van het perfecte, mooie lichaam. Door heersende schoonheidsidealen gaan vrouwen op zoek naar manieren om hun lichaam te vormen en te veranderen naar dit ideaal. Vrouwen leren dus al van jongs af aan wat het heersende schoonheidsideaal is en houden hier in verschillende maten rekening mee. In de empirische hoofdstukken zal worden aangetoond waar deze schoonheidsidealen vandaan komen en wie deze schoonheidsidealen vormen. Veel (Westerse) vrouwen doen er veel aan om aan het heersende schoonheidsideaal van hun cultuur te voldoen. Zo ondergaan ze esthetische chirurgie, maken ze zich op, ontharen ze zich, verven hun haar, gaan naar salons, sporten enzovoorts. Ook zijn er vrouwen die eetstoornissen ontwikkelen als gevolg van dit streven naar het heersende schoonheidsideaal. Cultuur (zoals beschreven in paragraaf 1) heeft vrouwen geleerd om onzeker te zijn over hun lichaam, steeds op hun imperfecties te letten, steeds naar lichamelijke verbetering te streven en cultuur leert ook vrouwen (en mannen) op een bepaalde manier naar lichamen te kijken (Bordo 1995: 57). Verder komt het heersende schoonheidsideaal voort uit de media (Playboy, Miss America). Media zoals televisie, modetijdschriften en sociale media zorgen ervoor dat meisjes en vrouwen blootgesteld worden aan internationale schoonheidsidealen. Hierdoor gaan meisjes en vrouwen reflecteren op hun eigen lichaam. De media bepalen de schoonheidsstandaard voor een groot deel (Vandenbosch & Eggermont 2012: 869). Dat dit geldt voor Buenos Aires zal naar voren komen in de empirische hoofdstukken van deze scriptie. Door beeldvorming over schoonheidsideaal, worden bepaalde lichamelijke kenmerken en dus ook vrouwen in het geheel gezien als lelijk (Davis 2004: 5). Deze vrouwen lijden onder hun voorkomen hierdoor

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

en willen “normaal” worden (Davis 2004: 75). Lichamelijke kenmerken die in landen zoals Brazilië vaak als lelijk worden gezien zijn het proces van ouder worden en moederschap (Edmonds 2010: 243). In Buenos Aires zien vrouwen over het algemeen moederschap niet als een verstorende factor van lichamelijke schoonheid, maar ouder worden wel, ook dit zal naar voren komen in de empirische hoofdstukken. Mannen tellen vaak niet mee als het gaat om beeldvorming van vrouwelijke schoonheid (Bordo 1995: 45) en vrouwen ondergaan esthetische chirurgie alleen voor zichzelf, niet voor mannen (Edmonds 2010: 225). Edmonds zegt dat het ondergaan van “*postpartum body contouring*”³, net als het moederschap zelf, gezien wordt als een vrouwelijk *rite de passage* (Edmonds 2010: 225). In de empirische hoofdstukken zal aangetoond worden dat dit in Buenos Aires niet zo wordt gezien door vrouwen die kinderen hebben, maar dat vrouwen in Buenos Aires maar zelden esthetische chirurgie ondergaan naar aanleiding van moederschap.

De maakbaarheid van het vrouwelijk lichaam houdt in dat men door middel van een aantal praktijken het lichaam vorm kan geven en kan veranderen. Voorbeelden hiervan zijn in de vorige paragraaf genoemd. Het doel van het vormgeven aan het lichaam is dat vrouwen zich niet oud en lelijk voelen, maar nog steeds seksueel aantrekkelijk (Edmonds 2010: 226). Zo kan het ondergaan van esthetische chirurgie er voor zorgen dat vrouwen er minder oud uitzien. Het lichaam wordt een project voor een groot gedeelte van het leven van de vrouw door het ondergaan van esthetische chirurgie (Edmonds 2010: 226). Seksueel aanzien is namelijk objectief bepaald door de afmetingen van het lichaam (Edmonds 2010: 240) dus kan een vrouw door middel van verschillende praktijken voldoen en blijven voldoen aan deze afmetingen. Bordo zegt dat vrouwen zichzelf transformeren in een waardige nieuwe ‘ik’ om te voldoen aan de socioculturele context waarin zij leven (Bordo 1995: 47). Dit kwam in het onderzoek in Buenos Aires echter niet naar voren, de geïnterviewde vrouwen voelden zich bijvoorbeeld na esthetische chirurgie nog steeds zichzelf maar dan mooier en/of jonger (zie empirische hoofdstukken). Één manier van transformeren in een waardige nieuwe ‘ik’, kan extreme negatieve bijwerkingen hebben. Dit gebeurt als vrouwen extreem gefixeerd bezig zijn met hun lichaam.

Esthetische chirurgie is een goed voorbeeld van de obsessie in laat moderne Westerse culturen en de maakbaarheid van het lichaam (Davis 2004: 2). Van de bovengenoemde factoren die het lichaam veranderen is esthetische chirurgie de meest rigoureuze factor (fysieke pijn, kosten,

³ Het hervormen van het lichaam na een zwangerschap.

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

risico's) (Davis 2004: 74). Verhalen over esthetische chirurgie tonen aan hoe chirurgische veranderingen van het lichaam van vrouwen effect heeft op hun identiteit (Davis 2004: 83). Identiteit is het zelfbeeld van een individu (Giddens 1991: 58). In de empirische hoofdstukken zal naar voren komen hoe vrouwen zich voelden voor en na esthetische chirurgie en hoe hun zelfbeeld veranderde door esthetische chirurgie.

Één van bovengenoemde opties en mogelijkheden om te reflecteren op de eigen identiteit is het ondergaan van esthetische chirurgie omdat het lichaam het eerste is wat iemand van een ander ziet en daar dus een oordeel over velt. Het lichaam is het belangrijkste goed om iemands identiteit mee uit te drukken (Davis 2004: 83) (dit wordt overigens misschien niet door iedereen zo ervaren). Door het ondergaan van esthetische chirurgie kan men vormgeven aan de eigen identiteit door middel van het lichaam. Enkele informanten die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek gaven meer eigenwaarde te hebben na het ondergaan van esthetische chirurgie, maar hun identiteit veranderde niet (zie empirische hoofdstukken). Verder kan ook een reflectieve georganiseerde levensplanning (bijvoorbeeld het inplannen van esthetische chirurgie in een latere levensfase) bijdragen aan het structureren van de eigen identiteit (Giddens 1991: 5). Enkele informanten waren tijdens het onderzoek ook daadwerkelijk esthetische chirurgie in hun levensloop in aan het plannen, dit zal aan bod komen in de empirische hoofdstukken. Esthetische chirurgie wordt in Brazilië bijvoorbeeld vaak van jongs af aan al ingepland voor als vrouwen kinderen hebben gebaard (Edmonds 2010: 225). De informanten uit Buenos Aires bleken geen esthetische chirurgie in te plannen voor als ze kinderen hadden gebaard (zie empirische hoofdstukken). Identiteit lijkt het thema esthetische chirurgie dus te overstijgen.

Moederschap in de context van schoonheid en schoonheidsideaal, betekent de verandering van het vrouwelijk lichaam na het hebben gebaard van tenminste één kind. Verder spelen zwangerschap en borstvoeding ook mee in deze verandering. Volgens Edmonds willen vrouwen door deze verandering vaak esthetische chirurgie ondergaan om hun lichaam te herstellen naar een vroegere staat (Edmonds 2010: 202). Uit de empirie blijkt echter dat dit voor vrouwen in Buenos Aires niet geldt, zij bleken geen last te hebben van lichamelijke veranderingen door moederschap, dit zal later aan bod komen in de empirische hoofdstukken.

Het feit dat vrouwen esthetische chirurgie ondergaan na een zwangerschap zou volgens Edmonds onder andere mogelijk kunnen zijn door een traditie van het ontwikkelen van een fetisj voor het puber lichaam, ook wel "*nulliparous*" lichaam genoemd door sociobiologen,

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

dat nog geen kinderen gebarnd heeft (Edmonds 2010: 202). Uit de empirie blijkt dat vrouwen in Buenos Aires niet per se een lichaam dat nog geen kinderen heeft gebarnd als ideologie hebben (zie empirische hoofdstukken).

Moederschap blijkt dus niet het complementaire gedeelte van dit onderzoek te zijn omdat de informanten zeiden dat moederschap maar weinig invloed had op hun lichaam, leeftijd bleek echter van grotere betekenis te zijn. Dit komt onder andere omdat vrouwen al lang gebombardeerd worden met geïdealiseerde afbeeldingen van jonge en slanke lichamen. Dit is een ideaal dat veel vrouwen van alle leeftijden proberen te bereiken (Lewis, Medvede, Seponski 2010: 101). Het lichaamsbeeld van oudere vrouwen is veranderlijk tijdens de levensduur en is een belangrijke bron voor hun gevoel van eigenwaarde (Lewis, Medvede, Seponski 2010: 101).

Oudere vrouwen blijven onzichtbaar zowel in mode marketing als in de bredere maatschappij (Lewis, Medvede, Seponski 2010: 102). Onbereikbare dunheid wordt als “normaal” gezien doordat het zo veel voorkomt in de media. Degenen die dun en jong zijn worden gezien als aantrekkelijker, succesvoller en begeerlijker (Lewis, Medvede, Seponski 2010: 102). Dit zal ook aan bod komen in de empirische hoofdstukken. Normale processen van ouder worden zoals het verlies van spierspanning, het rimpelen van de huid en het grijs worden van het haar worden allemaal gezien als negatieve eigenschappen (Lewis, Medvede, Seponski 2010: 102). Het verlies van een jeugdig uiterlijk is vooral schadelijk voor vrouwen die volgens de maatschappij meer bezig zijn met hun uiterlijk dan mannen. Vrouwen worden hard beoordeeld op hun vermogen om het culturele ideaal (namelijk jong, dun, gespierd en gevormd lichaam) van vrouwelijke schoonheid te kunnen bereiken en behouden (Clarke, Griffin 2008: 655). Als vrouwen hun eigen lichaam vergelijken met deze geïdealiseerde afbeeldingen, komen veel vrouwen niet in de buurt van dat ideale lichaam en ontwikkelen sommige vrouwen zelfs een lager gevoel van eigenwaarde en zelfrespect (Lewis, Medvede, Seponski 2010: 102). Het feit dat oudere vrouwen veel over hebben voor hun uiterlijk is niet verrassend. De meeste vrouwen weten dat ze beoordeeld worden op hun uiterlijke voorkomen en seksualiteit (Lewis, Medvede, Seponski 2010: 102). Er zou dus gezegd kunnen worden dat er een leeftijdsdiscriminatie bestaat ten opzichte van oudere vrouwen. Leeftijdsdiscriminatie houdt in dat jeugdigheid goed, wenselijk en mooi is, terwijl ouderdom slecht, afstotend en lelijk is (Clarke, Griffin 2008: 654). Ook in Buenos Aires weten de vrouwen dat er leeftijdsdiscriminatie bestaat (zie empirische hoofdstukken). Oudere vrouwen weten al lang

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

dat ze alleen maar meetellen als ze er jong uitzien en de succesvol de tekenen van het ouder worden kunnen verbergen (Lewis, Medvede, Seponski 2010: 102). Uiterlijk is voor oudere vrouwen een sleutel voor zowel het zakelijke als het dagelijks leven (Lewis, Medvede, Seponski 2010: 102). Dit wordt door de Argentijnse vrouwen ook zo ervaren, de oudere vrouwen wilden vooral jong er uit zien en de jongere vrouwen wilden vooral dun zijn (zie empirische hoofdstukken).

In het volgende hoofdstuk zal de theorie toegespitst worden op Buenos Aires. Verder zullen we de keuze van de omgeving en de wijk, waar we bovenstaande theorieën hebben getoetst, uitleggen.

Hoofdstuk 2: Context

Buenos Aires is de grootste stad van Argentinië met bijna 3 miljoen inwoners. De provincie Buenos Aires (inclusief het stedelijke gebied) telt zelfs 10,7 miljoen inwoners, dat wil zeggen 30% van de totale bevolking van Argentinië. De stad vormt het politieke en economische machtscentrum van Argentinië (Aafjes 2005: 27).

Buenos Aires werd pas in de 19^e eeuw een echte stad. Er liepen jaarlijks zo'n 2000 schepen de haven binnen en brachten als vracht producten uit Europa mee. Toen vormden zich al stadsrepublieken met een specifieke sociale cultuur (Thielen 2002: 110). Deze cultuur werd beïnvloed door Europese invloeden. Toen in 1871 de gele koorts uitbrak in het zuiden gelegen San Telmo (waar het grootste gedeelte van de inwoners van Buenos Aires woonde), vluchtten de beter gesitueerde burgers naar het hoger gelegen noorden en settelden zich in de wijk Belgrano (Thielen 2002: 110). Verder kwamen er Fransen, Italianen en Duitsers naar Buenos Aires die de esthetische verbouwing voor hun rekening namen. Zo werd Buenos Aires 'het Parijs van het zuidelijk halfrond' (Thielen 2002: 110). Veel bouwwerken werden verfranst. De eerdergenoemde gele koorts liet een grens achter in Buenos Aires. De dwarse Avenida Rivadavia vormt de grote sociaaleconomische scheidslijn. Het noorden van de stad is goed onderhouden, het zuiden is verwaarloosd, arm en minvermogend (Thielen 2002: 110). Vanwege deze economische scheidslijn hebben we het onderzoek in het noorden van Buenos Aires uitgevoerd.

Er bestaat niet alleen een scheidingslijn tussen het noorden en het zuiden van Buenos Aires maar er is ook een scheidingslijn tussen Buenos Aires en de rest van Argentinië. Doordat er een tegenstelling heerst tussen de internationaal bekende hoofdstad en het armere achterland wordt Buenos Aires wel als een geïsoleerd eiland binnen Argentinië beschreven (Aafjes 2005: 27). Een groot deel van de twintigste eeuw werd Europa als voorbeeld gezien door Argentijnen, vooral door de stedelingen die via de haven met Europese cultuur in contact kwamen (Aafjes 2005: 27). Economisch succes en culturele verfijndheid straalden af van steden als Parijs en Londen en Argentijnen trachtten de Europese stijl in Buenos Aires over te nemen (Aafjes 2005: 27). Deze Argentijnse blik op het westen is niet alleen gestimuleerd door de voorbeeldfunctie die Europa voor velen heeft, het is ook voor menigeen een deel van zijn eigen geschiedenis, een immigrantengeschiedenis (Aafjes 2005: 27). Het hierboven beschreven elitaire imago van Buenos Aires heeft verschillende uitingsvormen. Zo zijn er veel esthetische chirurgie klinieken te vinden in de stad waar de wat rijkere bevolking zich

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

regelmatig laat opereren. Verder zijn er veel fitnesscentra te vinden in Buenos Aires. De Argentijnse hoofdstad wordt door sommigen verondersteld de stad met het hoogste percentage borstvergrotingen⁴. Europa heeft dus zowel een voorbeeldfunctie voor Argentijnen als dat het een deel van hun geschiedenis vormt. In Europa staan lange, slanke vrouwen centraal in het schoonheidsideaal en aan de hand van ons onderzoek blijkt dat dit onder andere ook onderdelen zijn van het vrouwelijke schoonheidsideaal die in Buenos Aires centraal staan. Dit komt echter nog uitgebreid aan bod in de empirische hoofdstukken.

Argentinië is één van de vijftig landen ter wereld waar de meeste esthetische chirurgie wordt uitgevoerd⁵. In totaal werden er 73.706 esthetische chirurgische procedures uitgevoerd, dit is 1,2% van het totale aantal van de top vijftig landen. Liposuctie is de meest ondergane behandeling: 16.160, daarna volgen borstvergroting: 13.429 en buikwandcorrectie: 7.398 (Isaps 2011). Verder staat Argentinië op nummer negentien op de lijst van het aantal esthetische chirurgen. Er is een schatting van 347 esthetische chirurgen in Argentinië, dit is 1,1% van het totaal van de vijftig landen (Isaps 2011)⁶. Door middel van esthetische chirurgie willen vrouwen in Buenos Aires voldoen aan een bepaald schoonheidsideaal. Schoonheid is dus erg belangrijk voor vrouwen in Buenos Aires, maar ook moederschap is belangrijk voor hen.

Moederschap is een cultureel bepaald ideaal en wordt door de context en geschiedenis geconstrueerd. In Argentinië werd moederschap in de jaren '40 geherformuleerd door feministen. Het hebben van kinderen sluit sociale, politieke en civiele rechten niet meer uit (Marcús 2006: 99-100). Het recht om esthetische chirurgie te ondergaan zou een voorbeeld kunnen zijn van een sociaal recht. Vrouwen zijn baas over eigen lichaam. Moederschap in Argentinië sluit het voldoen aan het heersende schoonheidsideaal niet uit. Vrouwen kunnen moederschap en het schoonheidsideaal combineren onder andere door te sporten tijdens en na de bevalling en door op hun voeding te letten (bijvoorbeeld diëten na de bevalling). Een enkele keer wordt moederschap en het heersende schoonheidsideaal gecombineerd door middel van esthetische chirurgie na de bevalling (zie empirische hoofdstukken).

⁴ NRC 05-04-01

⁵ Argentinië staat 21^e op de lijst (van 2011, de meest recente lijst van isaps) van de top 25 landen van esthetische procedures (<http://www.isaps.org/files/html-contents/Downloads/ISAPS%20Results%20-%20Procedures%20in%202011.pdf>).

⁶ Zie bijlage 1 voor de tabellen (www.isaps.org)

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Dit onderzoek is uitgevoerd in het noordelijke gedeelte van Buenos Aires omdat daar de rijkere wijken zoals Palermo, Recoleta en Belgrano zich bevinden en er dus ook de wat rijkere mensen wonen. Verder zaten de kantoren van de esthetische chirurgen die we hebben benaderd bijna allemaal in Recoleta en Palermo. Belgrano is een van de betere wijken in Buenos Aires. We hebben ervoor gekozen om in Belgrano onderzoek te doen omdat de mensen die in Belgrano wonen vaak iets meer geld hebben dan mensen die in andere wijken van Buenos Aires wonen zoals bijvoorbeeld San Telmo, La Boca en andere wijken in het zuiden van Buenos Aires. Verder hebben we gekozen voor Belgrano omdat er een grote leeftijdsdiversiteit bestaat in deze wijk. Er wonen zowel jongeren als wat oudere mensen, dit was ook belangrijk voor ons onderzoek. In Palermo bijvoorbeeld hadden we het idee dat er vooral jongeren woonden en dat het dus moeilijker zou zijn om de beide onderzoeksgroepen te kunnen benaderen.

Veel informanten die hebben meegewerkt aan ons onderzoek kwamen sporten (of werken) bij sportschool *In Out*. Bij *In Out* hing een erg open sfeer, zo werden we heel vriendelijk ontvangen door Marta (receptioniste), het was een ruime sportschool, er waren veel mensen aan het fitnesssen (waarvan de grote meerderheid vrouwen waren) en er waren veel groepslessen waaronder elke ochtend Ritmos Latinos. Ritmos Latinos werd bij *In Out* bijna dagelijks gevolgd door een vaste groep vrouwen. Dit paste dus perfect in ons onderzoek omdat Daphne veel (dezelfde) groepslessen wilde volgen om rapport op te bouwen met een groep en omdat Janneke met vrouwen die fitness deden wilde praten.

Andere informanten hebben we leren kennen in de salon *Hypnosis*. We werden heel vriendelijk ontvangen in deze salon en zowel de eigenaresse als een van de medewerkers wilden graag meewerken aan ons onderzoek. Verder waren ze bereid om ons voor te stellen aan vaste klanten die regelmatig naar de salon kwamen en die ook meerdere malen esthetische chirurgie hadden ondergaan.

Hoofdstuk 3 : No a las empanadas ! empirie door Janneke Bronwasser

Vignet 28-03-2013

Een rij metalen bakken met overal verschillend voedsel erin wordt bekeken door een tweetal vrouwen om vervolgens uit verschillende van deze bakken wat eruit te pakken en op het bord te leggen. Het is een constante stroom van mensen die ditzelfde ritueel blijven herhalen om vervolgens langs de grote zwarte toonbank te lopen waarachter twee Aziatisch uitziende vrouwen de borden aannemen en op een weegschaal zetten en zeggen hoeveel er betaald moet worden. “Krijg je die hele maaltijd op?” vraagt de blond geverfde vrouw terwijl ze naar het bord kijkt van een kleinere vrouw met zwarte haren en grote bruine ogen. Beiden hebben gymshoenen en gymkleren aan en het haar opgestoken met een speld. De kleinere vrouw pakt haar bord van de balie af en loopt richting een witte tafel met vier plastic stoelen en antwoordt ondertussen “ik mag vandaag wat meer eten Sofi, aangezien ik me de rest van de dagen goed heb ingehouden”. Als beide vrouwen naast elkaar aan de witte tafel zitten en hun borden gevuld met rijst en verscheidene soorten groentes en wat kip, kijkt Sofi opeens met grote ogen op van haar bord en kijkt naar het bord wat voor mij staat. Het blijft een tijdje stil terwijl haar ogen van het bord naar mij verschuiven en weer terug terwijl de rest van haar gezicht uitdrukkingsloos blijft. Dan zegt ze met een glimlachje “je moet wat gezonder gaan eten Janneke, je moet niet te veel producten gebaseerd op meel eten, daar wordt men dik van”. Het witte bord dat op tafel staat is gevuld met een mengeling van verscheidene dingen, links ligt een stuk gepaneerd vlees met tomatensaus en een plak gesmolten kaas eroverheen en ernaast liggen nog loempia's op wat rijst met bami. Naast dit alles ligt ook nog een stuk brood wat door de twee vrouwen met geen vinger wordt aangeraakt. “Het beste is als je de hele dag door flink veel water drinkt en veel fruit en groentes. Je moet echt gezonder eten en vooral geen empanadas⁷ meer eten!”. De andere vrouw zegt al etende van haar flink gevulde salade “ik was voorheen echt een stuk dikker, maar ik ben op mijn eten gaan letten en zoals Sofia al zegt heb ik vooral de producten gebaseerd op meel aan de kant laten staan. Ook ben ik begonnen met elke morgen een glas lauwwater met wat citroensap erin te drinken. Mijn diëtist heeft me dit allemaal aangeraden en in combinatie met sport ben ik al zeker tien kilo afgevallen dit jaar.” Terwijl de borden beetje bij beetje leeg worden gepikt met de vork blijven de vrouwen elkaar verhalen vertellen over slechte en goede voeding. Als de borden eenmaal helemaal leeg zijn stapelt de vrouw met de bruine haren de borden op elkaar en zet ze op het bruine dienblad om ze vervolgens weg te zetten. De vrouwen lopen langs de zwarte

⁷ Een empanada is gevulde deegwaar die gebakken of gefrituurd wordt.

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

toonbank door naar de grote glazen deur en roepen nog kort gedag naar de Aziatische vrouwen om vervolgens hun weg te vervolgen richting het gebrom van auto's en motors.

De gebeurtenissen beschreven in dit vignet geven een beeldende voorstelling van normale dagelijkse aangelegenheden. Zo komen uit dit vignet drie thema's aan de orde die centraal staan in dit empirische hoofdstuk en die verder zullen worden behandeld; namelijk voeding, sport en sociale omgeving.

Binnen het onderzoek hebben we onze informanten onderverdeeld in twee verschillende generaties; vrouwen van rond de 50+ en vrouwen tussen de 25-40 jaar. Dit hebben we gedaan omdat we wilden onderzoeken hoe vrouwen van verschillende generaties in dezelfde maatschappij omgaan met het schoonheidsideaal in Buenos Aires. In Buenos Aires wordt veel tijd en energie gestoken om zo jeugdig mogelijk te blijven uitzien, dit zal Daphne in het volgende hoofdstuk bespreken. Hierdoor leek het ons interessant om te kijken naar hoe vrouwen uit verschillende leeftijdscategorieën hier mee omgaan en betekenis aan geven. Dit hoofdstuk zal ingaan op wat vrouwen tussen de 25 en 40 jaar in Buenos Aires onder het schoonheidsideaal verstaan en op welke manier ze hier mee omgaan. Er is gekozen voor deze leeftijdscategorie vrouwen omdat ons is opgevallen dat vrouwen in deze leeftijdscategorie veel meer tijd en energie gaan steken in sporten en gezonde voeding dan vrouwen op jongere leeftijd. Sofia, een sportinstructrice bij Gym InOut, vertelde dat de meeste vrouwen pas gezonder beginnen te leven rond hun dertigste jaar. Jongere vrouwen hebben daar dan nog geen belang bij omdat ze nog niks "negatiefs" merken van het ouder worden en minder moeite hoeven te doen om slank te blijven. Het is interessant om juist te kijken naar hoe vrouwen in deze latere fase in hun leven betekenis geven aan schoonheid en leeftijd in relatie tot hun lichaam, omdat vrouwen dan vaak op verschillende manieren bezig zijn met het vormgeven van hun lichaam. Bepaalde aspecten zijn weggelaten in dit empirische hoofdstuk die vrouwen uit deze leeftijdscategorie aanwenden in het streven naar schoonheid, zoals lichamelijke versiering en salon bezoeken, omdat deze minder van belang waren voor de vrouwen zelf in deze leeftijdscategorie en ze er zelf minder aandacht en tijd aan besteedden dan de aspecten die hieronder behandeld worden. De manier waarop deze vrouwen met hun eigen uiterlijk bezig zijn en met die van andere vrouwen zal besproken worden in verschillende sub-paragrafen. Voordat er wordt ingegaan op de manieren waarop vrouwen in deze leeftijdscategorie hun schoonheidsideaal proberen te bereiken, zal er worden ingegaan op wat ze als schoonheidsideaal voor ogen hebben.

Paragraaf 1 : Schoonheidsideaal

Het schoonheidsideaal in Buenos Aires verschilt van schoonheidsidealen van landen die rondom haar gelegen zijn. Waar in omliggende Latijns-Amerikaanse landen “vrouwen met vormen” vooral als mooi worden gezien, is het in Buenos Aires voornamelijk het dun zijn waar veel aandacht aan wordt besteed. Hieraan is te zien dat schoonheidsidealen per cultuur en sociale setting verschillen (Nagel 2003: 51).

Vrouwen in de leeftijdscategorie 25-40 jaar hebben verschillende wensen als het schoonheid betreft, zo willen sommigen vollere lippen of een fijn recht neusje, maar over het algemeen hebben ze gemeen dat ze dun willen zijn. Het meest terugkerende antwoord waar vrouwen ontevreden over zijn, is dan ook hun buik. De meeste vrouwen willen een plattere strakkere buik, maar vaak behouden de meeste vrouwen wat meer vet in dat gebied en is het lastiger om dit helemaal plat te krijgen. Claudia , een van de sportinstructrices bij Gym InOut, vertelde dat de meeste vrouwen in de sportschool veel aandacht besteden aan oefeningen die ervoor moeten zorgen dat ze een plattere buik en strakkere billen krijgen. Naast een dunne platte buik willen ze namelijk wel graag een lichaam met grote borsten en ronde volle billen (dit laatste pas sinds een aantal jaren). Claudia omschreef het als het “90-60-90 figuur” waarbij dit de afmetingen zijn van een vrouw met een dunne taille (60cm) en de heup/billen en borsten dezelfde maat hebben van 90cm, aldus het zandloper model.

Wat vrouwen zelf vonden wat het heersende schoonheidsideaal van vrouwen in Buenos Aires is, komt naast het feit dat iedereen dun wilt zijn, volgens de meesten neer op een lichaam dat in “balans” is. Dit is in ieder geval het antwoord dat ik van de meeste informanten te horen kreeg, als ook van Sofia , op de vraag wat voor lichaam ze mooi vinden en willen bereiken. Wat ze bedoelde met “een lichaam in balans”, was dat de lichaamsverhoudingen in balans moeten zijn, waarbij het formaat van iemands borsten en billen bij het lichaam moeten passen en niet te groot noch te klein horen te zijn. Maar waar komt dit idee eigenlijk vandaan? Uit het theoretisch kader blijkt dat Foucault schrijft dat dat mensen zélf normen stellen waar ze zich vervolgens door zelfbehoud en subjectiviteit aan houden, waarbij macht dus als het ware van onderaf werkt (Bordo 2003:167).

Dit sluit gedeeltelijk aan op wat uit ons onderzoek naar voren is gekomen. Zo vertelden twee jonge vrouwen Laura en Rocio , dat ze een borstvergroting hadden ondergaan puur en alleen omdat ze dit zelf wilden. Beiden zeiden dat ze zelf bepaalden wat ze mooi vonden en hierbij niet geleid werden door de mening van anderen. Zo zei Rocio dat ze op een morgen wakker

werd met het idee dat ze een borstvergroting wilde en dat ze dit vervolgens vrij snel geregeld had. Dit had ze puur en alleen laten doen omdat zij dit wilde en ze zei dat dit niet kwam doordat ze het bij andere vrouwen had gezien noch door eventuele negatieve opmerkingen. Laura vertelde dat ze van kleins af aan het idee had dat borsten datgene zijn wat een vrouw vrouwelijk en mooi maakt. Aangezien ze van zichzelf niet zeer grote borsten had vond ze dit wel een gemis. Ook zei ze dat ze haar figuur beter in verhouding vond nu haar borsten wat groter waren en dat haar kleding haar mooier zat. Bij deze uitspraken lijkt het idee dat ze voor ogen hebben en nastreven vanuit hun zelf te zijn ontstaan. Echter komen deze ideeën wel degelijk ergens vandaan en soms komen ze ongemerkt binnen door invloeden vanuit de sociale omgeving waarin we ons bevinden. Dit zal verder in de paragraaf over sociale omgeving behandeld worden.

Het lichaam en het uiterlijk vertoon blijkt voor alle informanten in het dagelijks leven mee te spelen en invloed te hebben op hun gemoedstoestand. Zo werd me verteld door Laura en Rocio dat tijdens dagen dat ze zich te dik voelden of op een andere manier niet mooi, ze soms niet eens zin hadden om de deur uit te gaan. Op andere dagen dat ze zichzelf juist mooi vonden voelden ze zich alsof ze de hele wereld aan konden. Dit heeft te maken met de kritische blik die ze van anderen op straat verwachten. Wel blijkt dat ook al zeggen de vrouwen over het algemeen dat ze tevreden zijn met hun lichaam, ze er wel heel intensief mee bezig zijn om dit zo te behouden of juist te verbeteren. Op verschillende manieren zijn ze bezig om hun lichaam vormen naar hoe ze dit graag zouden willen zien, deze manieren zullen hieronder besproken worden en als eerste zal voeding aan bod komen.

Paragraaf 2 : Voeding

Voeding blijkt in het dagelijks leven een voornamelijk rol te spelen, waarbij ook veel van de informele gesprekken onderling over gezonde voeding gaan. Uit het vignet komt naar voren hoe tijdens een gezamenlijke maaltijd met vriendinnen er een hoeveelheid aan tips en waarschuwingen onderling worden doorgegeven aan elkaar met betrekking tot wat te eten en wat dus juist niet. Dit was tijdens een van de keren dat ik met Sofia en Sol na het sporten met ze ben gaan eten in een Aziatisch restaurant waar je zelf alles kon opscheppen. In het theoretisch kader kwam naar voren dat we onze gedragingen evalueren, herdefiniëren, revalueren en herzien met behulp van de positieve en negatieve feedback die we krijgen van het publiek dat we tegen komen (Nagel 2003:52). Dit blijkt ook uit het vignet, waarbij ze niet alleen op hun eigen eetgedrag letten maar ook op dat van anderen om hun heen en elkaar zo

beïnvloeden. Dit soort gesprekken waarin vrouwen elkaar vertellen over hoe ze zelf eten en wat gezond is en wat juist niet heb ik zeer regelmatig te horen gekregen. Iedereen heeft er wel iets aan toe te voegen en over het algemeen is het zo dat de meesten, naast gefrituurd voedsel, voedselproducten gebaseerd op meel proberen te vermijden, omdat dit er voor zou zorgen dat er veel vet zou worden vastgehouden in het lichaam. Allen waren het er over eens dat ze slank of dun wilden zijn en om dit te bereiken gezonde voeding een voorname plaats innam in het proces om dit te bereiken.

De meeste van mijn informanten eten gezond of proberen er op te letten gezond te eten. Heel veel vrouwen geven aan dat ze gezond eten belangrijk vinden en er zijn er ook een aantal die naar een diëtist zijn geweest, waaronder Sol , of naar hun dokter en hebben gevraagd wat ze het beste wel en juist niet kunnen eten. Vrijwel alle vrouwen met wie ik gesproken heb tijdens het onderzoek proberen zo gezond mogelijk te eten en zeggen dat ze zich dan beter en gezonder voelen als ze dit doen. Ze zeggen dat ze hierdoor ook beter uitzien en dat sporten meer zin heeft in combinatie met gezonde voeding. Het gebruik van voedsel om een slank ideaal na te leven is van alle tijden, zelfs al in het Victoriaanse tijdperk waren er vrouwen die zich hieraan bezighielden (Bordo 1993:185). Zo proberen de meeste van mijn informanten, zoals ook Sofia en Sol, genoeg fruit en groentes te eten en andere producten proberen ze juist te vermijden (gefrituurd etenswaar en gebaseerd op meel). De vrouwen zijn elkaar ondertussen regelmatig met zaken aan het corrigeren en nieuwe informatie te geven betreft een gezonde eetwijze, zoals ook al te zien was in het vignet waarbij er werd gewezen op dat ik zelf gezonder zou moeten eten. De relatie van deze vrouwen in relatie tot voedsel en schoonheid uit zich erin in dat “verkeerde” voeding ervoor zorgt dat men bijvoorbeeld dikker wordt en dit voldoet dan weer niet aan het schoonheidsideaal. Voeding is een stap op weg naar een goed figuur volgens deze vrouwen, de andere is sport.

Paragraaf 3 : Sport

Sporten neemt voor de meesten een voornaam plaats in hun dagelijkse routine in en de meeste vrouwen zijn hier minstens drie dagen per week mee bezig. Zo vertelde Claudia dat voor veel van haar cliënten geldt dat ze door middel van veel sporten een bepaald lichamenlijk doel voor ogen hebben dat ze willen bereiken, wat meestal te maken heeft met afvallen en een strakkere buik krijgen. In de sportschool In Out komen veel vrouwen in grote regelmaat sporten. Marta , een medewerkster achter de balie bij de sportschool InOut, zei dat er veel vrouwen vrijwel dagelijks komen sporten en dan zelfs drie uur lang. Dit laat zien dat vrouwen zichzelf

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

inderdaad minder speelruimte toestaan met betrekking tot hun uiterlijk en gewicht en zijn hier constant mee bezig (Bordo 1993: 154) zoals al werd vermeld in het theoretisch kader. Ook vertelde Marta dat pas sinds een aantal jaren er ook meer mannen naar de sportscholen komen dan voorheen het geval was. Toch zijn het voornamelijk nog vrouwen in Buenos Aires die de sportscholen bezoeken. Hieruit blijkt, zoals Bordo (1993: 154) ook al schrijft, dat vrouwen veel meer geobsedeerd zijn met hun lichaam dan mannen.

De reden die de informanten gaven waarom ze zo regelmatig gingen sporten had grotendeels te maken met afvallen en in vorm komen en blijven. Leonor, een mevrouw uit de sportschool die zeer regelmatig gaat sporten, vertelde dat ze begon met sporten omdat ze graag wilde afvallen en omdat ze haar billen te dik vond. Ze begon hier pas op haar 25ste mee en ze zei dat dit te maken had met het feit dat met het ouder worden vanaf die leeftijd haar lichaam meer beweging nodig had om in vorm te blijven. Afvallen en in vorm komen waren niet de enige redenen die vrouwen gaven waarom ze vaak gingen sporten, maar wel de voornaamste. Zo vertelde Claudia dat sport voor haar een vorm was om te ontspannen en de stress van het dagelijkse leven te ontvluchten. Al van jongs af aan deed ze veel aan sport en dit was dan ook waarom ze sportinstructrice is geworden. Ook heeft het een regelmatige sporten een sociaal aspect, omdat de vrouwen daar elkaar treffen en met anderen in contact komen. Uit eigen participerende observatie heb ik opgemerkt dat dit ook meespeelt en een stimulerende werking heeft op het gaan naar de sportschool. Net als bij voeding, waar vrouwen elkaar tips geven onderling, is dit ook het geval bij het sporten zo en vertellen ze elkaar welke oefeningen ze als beste kunnen doen en motiveren ze elkaar. In de volgende paragraaf zal de sociale omgeving verder aan bod komen.

Paragraaf 4 : Maatschappij en Sociale omgeving

Zowel de maatschappij zendt signalen en beelden uit (onder andere via media) die invloed hebben op de vormgeving en invulling van het schoonheidsideaal voor vrouwen in Buenos Aires als ook de eigen sociale omgeving waarin men leeft en zich beweegt.

Media is een van de factoren die meespeelt bij de beeldvorming over schoonheid en (re)produceert wat hieronder verstaan wordt. Uit ons onderzoek is gebleken dat er heel wat programma's op de televisie zijn waar schaars geklede mooie jonge vrouwen de hele tijd in beeld komen en aan het dansen zijn. Ook in de tijdschriften en andere bladen staan vrijwel alleen maar foto's van mooie vrouwen met een strak figuur. Ik denk zelf dat het straatbeeld ook van invloed is aangezien me opviel tijdens participerende observatie op straat dat er vrij

veel vrouwen rondlopen met grote borsten en dat dit ongemerkt ook van invloed is op de beeldvorming aangezien als iets regelmatig terugziet in het straatbeeld dan wordt dit al snel als normaal gezien. Op het moment dat mensen dit gaan bestempelen als mooi willen anderen dit vaak ook. Aan het lichaam valt af te zien hoeveel iemand bezig is met zijn uiterlijk en op welke manier. Zo kunnen anderen zien of een vrouw bijvoorbeeld veel sport of op een andere manier aandacht aan haar uiterlijk besteed en de “regels” volgt van de omgeving. In het dagelijks leven betekent schoonheid dat je mee doet aan de maatschappij en dat je erin thuishoort en er hogerop kunt komen. Zo vertelde onder andere Claudia dat bij een sollicitatie voor een baan waarbij twee vrouwen met ongeveer dezelfde kwaliteiten komen, eerder de vrouw aangenomen worden die er mooier uitziet dan de ander. Of dit werkelijk zo is, daargelaten, maar dit is wel hoe zij dit ervaren en wat aantoont hoe ze zelf ook geloven dat schoonheid van grote waarde is in de maatschappij. Ook Thesander (1997 : 11) schrijft dat een van de waardevolste eigenschappen die aan vrouwen wordt toegeschreven schoonheid blijkt te zijn en dat ze dit zelf ook aannemen en nastreven. Dit is terug te zien in de dagelijkse handelingen die de informanten uitvoerden.

Het is niet alleen de media die de schoonheidsstandaard bepaalt (Vandenbosch & Eggermont 2012:869), maar zoals uit ons onderzoek gebleken juist ook de sociale omgeving zelf die deze standaard zet. Men bepaalt onderling deze standaard voor wat mooi is en wat niet, dit onderdeel is zo dus ook sociaal geconstrueerd. Net zoals naar voren kwam bij voeding en sport waarbij vrouwen tijdens informele gesprekken elkaar informeren over wat ze moeten eten en hoe ze moeten sporten, komt ook tijdens deze gesprekken terug wat mooi is en wat niet. Doordat dit voor veel vrouwen als vanzelfsprekend wordt gezien en als normale gesprekken, valt dit niet op en zien ze dit niet als voorname beïnvloeding. Zo wordt de invulling bepaald voor hoe een mooie vrouw eruit behoort te zien.

Laura vertelde dat ze al van jongs af aan voelde dat er bepaalde verwachtingen van haar als vrouw en van vrouwen in het algemeen gesteld, die gezet worden door het voorbeeld wat andere vrouwen in haar sociale omgeving voordoen. Dit kan gezien worden als de sociale druk, omschreven als macht door Bordo (1993:166), die voorkomt uit sociaal geaccepteerde verwachtingen en eisen. Zo zei Laura dat ze het gevoel had dat vrouwen overall goed in behoorden te zijn en aan zouden moeten participeren als ook daarbij nog eens mooi moeten uitzien. Dit zou te maken kunnen hebben met verschuivende genderrelaties in Argentinië.

Obsessie en competitie

Bij enkele vrouwen verandert de toewijding aan het bereiken van het schoonheidsideaal in een obsessie waarbij het leven gaat draaien om het lichaam. Dit kan in het dagelijks leven betekenen dat een vrouw enorm op haar voeding let en bijhoudt wat ze wel en niet mag eten en ook vrijwel dagelijks in de sportschool is te vinden en intensief bezig is, Marta vertelde dat er in Buenos Aires heel wat vrouwen zo zijn. Volgens Bordo (1995:47) transformeren vrouwen zichzelf in een waardige nieuwe 'ik' om te voldoen aan de socioculturele context waarin zij leven, uit onderzoek is gebleken dat vrouwen inderdaad een bepaalde druk voelen om er slank uit te zien. Vrouwen hebben het gevoel dat ze overal, waar dan ook (op straat, in de sportschool, op het werk) en door wie dan ook, op hun uiterlijk worden beoordeeld. Vrijwel alle informanten, waaronder Claudia, Marta, Rocio en Mariana begonnen over het feit dat er veel competitie bij vrouwen onderling is. Mariana zei bijvoorbeeld dat dit merkbaar is in het gedrag richting elkaar, waarbij vrouwen slecht over een ander gaan praten bij anderen en op andere manieren onaardig doen. Claudia, een vrouw uit de sportschool, zei hierover dat de zij deze competitie merkte terwijl ze aan het sporten was. Zo vertelde ze dat vrouwen dan elkaar proberen af te troeven en een ook dat het merkbaar is aan de manier waarop vrouwen naar elkaar kijken. Hierdoor voelen ze ook meer druk om er goed uit te zien en zo beter te zijn dan hun competitie. Dit speelt zich af op het werk, in de sportschool en ook op straat. Het zijn niet alleen de mannen die naar vrouwen kijken op straat, het zijn juist ook de vrouwen die naar andere vrouwen kijken (en beoordelen) hoe ze eruitzien. Het bewustzijn van deze kritische blik van anderen (of de gedachte hiervan) zorgt ervoor dat vrouwen kritischer naar zichzelf kijken. Vrouwen zetten zo zelf de standaard voor hoe ze er uit behoren te zien.

Paragraaf 5 : Esthetische chirurgie

“..lo que Dios no te da, te lo da el cirujano..”

(..wat God je niet geeft, wordt je door de chirurg gegeven..). Dit was het antwoord wat ik van Laura, een van mijn informanten, te horen kreeg op de vraag hoe men met het schoonheidsideaal omging en hoe er wordt geprobeerd dit te bereiken. Dit is wat de meeste van de informanten ook vonden en een algemeen geaccepteerd en heersend beeld daar was. Dit zou gezien kunnen worden als een zowel actieve als passieve houding tegenover het lichaam. Actief in de zin dat men wel actief het besluit neemt om een verandering te laten aanbrengen op het eigen lichaam, maar passief in de zin van dat dit niet gebeurt door middel

van sport of voeding. Het feit dat in sommige gevallen geen actieve houding op die manier wordt gekozen tegenover het lichaam heeft er ook mee te maken met dat deze houding de ontevredenheden zelf niet kan verhelpen. Als iemand ontevreden is met zijn neus of haar borsten te klein vindt, dan kan deze dit niet veranderen door eigen handelingen. Geen van mijn informanten leek bezwaar te hebben op het gebruik van esthetische chirurgie om wat aan het uiterlijk te veranderen waarover iemand zich niet gemakkelijk voelt, zolang het maar “met mate” bleef en niet “overdreven” werd gedaan zo zei Claudia . Als namelijk de chirurgische ingrepen heel duidelijk te zien zijn en er voor zorgen dat iemands uiterlijk verre van natuurlijk is voldoet dit uiterlijk ook weer niet aan het gezette schoonheidsideaal . Bordo (1993: 20) schrijft dat vrouwen esthetische chirurgie ondergaan omdat ze in de smaak willen vallen bij potentiële geliefden en employees, waarbij hun voornaamste zorg hun recht om gewild, geliefd of succesvol te zijn. Echter wat bleek uit de empirie is dat de meeste vrouwen zeiden dat ze het voor zichzelf wilden doen, omdat ze niet tevreden waren over een bepaald aspect van hun lichaam. Rocio , een jonge vrouw in haar eind twintig, vertelde me dat ze haar borsten had laten vergroten omdat ze vond dat kleding haar dan mooier stond. Ze had op het moment dat ze de operatie liet doen een baan en een vriend en zei dat het dus niet daarmee te maken had gehad. Ze zei dat ze het puur en alleen voor zichzelf had gedaan. Ook bleek uit ons onderzoek dat juist mannen zeiden dat ze het onnodig vonden dat vrouwen esthetische chirurgie ondergingen.

Toch denk ik dat het onbewust meespeelt dat vrouwen naar een bepaalde standaard streven die gezet is en wordt gezien als mooi. Dit is onbewust omdat dit beïnvloedingen en beelden zijn die men van kleins af aan mee krijgt en overal te zien en te horen krijgt en daarom niet opvallen en dus onbewust zijn. Aan de ene kant zeggen mensen dus dat ze het niet voor anderen doen, waarbij dus Bordo (1993: 20) wordt tegengesproken die zegt dat mensen esthetische chirurgie ondergaan om meer gewild te zijn bij potentiële employees en geliefden, echter zeiden meerdere informanten wel dat ze denken dat iemand die mooi is meer kans heeft om een baan te krijgen dan iemand die minder mooi of zelfs lelijk gevonden wordt. Door te zeggen dat ze het voor zichzelf doen en voor niemand anders lijken ze blijkbaar niet te willen dat de buitenwereld invloed zou hebben op hun schoonheidsperceptie. Verhalen over esthetische chirurgie tonen aan hoe chirurgische veranderingen van het lichaam van vrouwen effect heeft op hun identiteit (Davis 2004: 83). Hoewel Davis dit zegt, blijkt uit de empirie dat vrouwen dit juist niet vinden. Wat wel bleek uit interviews met vrouwen die esthetische chirurgie hebben ondergaan zoals Laura , Mariana en Rocio is dat ze zich zelfverzekerder

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

voelen en mooier, maar nog steeds dezelfde persoon met dezelfde identiteit. Ze hebben het gevoel dat hun eigen identiteit juist meer durven tonen en naar buiten kunnen/durven treden.

Bij de interviews heb ik een aantal vrouwen gesproken die een aantal jaar geleden wat meer geobsedeerd waren met hun lichaam zo zeiden ze zelf. Deze hebben onder andere gebruik gemaakt van esthetische chirurgie om hun lichaam 'mooier te maken'. De reden die een aantal zelf gaven was dat ze van zichzelf hele kleine borsten hadden en dat ze het mooier bij hun lichaam vonden passen als hun borsten groter zouden zijn zoals Laura . Ook zei zij dat kleding op die manier mooier zat en dat het lichaam zo beter in verhouding was. Een andere reden die Claudia en Leonor me gaven is dat door het vele sporten er niet veel van hun borsten was over gebleven en ze het mooier vonden als dit in 'balans' was met de rest van hun lichaam.

Maximiliano , de esthetische chirurg, liet weten dat de meest uitgevoerde operaties voornamelijk borstvergrotingen en neuscorrecties zijn en de laatste jaren is er een opkomst in bilimplantaten. Liposuctie is ongeveer constant gebleven over de jaren heen. De andere esthetische chirurg Victor liet ook weten dat hij voornamelijk veel borstvergrotingen doet en dat dit een van de meest gevraagde operaties is. Over de jaren heen is er wel een verandering hierin gekomen waarbij Argentijnse vrouwen steeds grotere implantaten willen hebben. Esthetische chirurgie wordt door de maatschappij geaccepteerd en veel vrouwen komen er openlijk voor uit dat ze het een of het anderen hebben laten veranderen.

Edmonds schrijft dat voor vrouwen in Brazilië het lichaam een project wordt voor een groot gedeelte van het leven van de vrouw door het ondergaan van esthetische chirurgie met als doel blijkbaar het zolang mogelijk nastreven en behouden van schoonheid. Uit ons onderzoek is gebleken dat vrouwen inderdaad zeer veel aandacht en tijd besteden aan hun lichaam, maar de meesten zijn hieraan bezig door middel van sport en voeding en niet door het inplannen van toekomstige esthetische operaties. De meeste vrouwen uit het onderzoek zijn al bezig met de uiterlijke vormgeving van hun lichaam sinds dat ze ongeveer zestien jaar oud waren gemiddeld. Plastische chirurgie is dus een van de deelaspecten in het continuüm van schoonheidsverbetering waar vrouwen gebruik van maken.

Paragraaf 6 : Conclusie van dit hoofdstuk

Dit hoofdstuk ging in op wat vrouwen tussen de 25 en 40 jaar in Buenos Aires onder het schoonheidsideaal verstaan en op welke manier ze hier mee omgaan. Er is gekozen voor deze

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

leeftijdscategorie omdat vrouwen dan pas beginnen te merken dat hun lichaam langzaam wat ouder wordt en het ze meer inspanning kost om bijvoorbeeld slank te blijven. Vrouwen stellen meerdere eisen aan het schoonheidsideaal, maar het voornaamste blijkt toch dun zijn. Hier wordt dan ook de meeste tijd en moeite in gestoken om te bereiken. Door middel van voeding, sport en esthetische chirurgie proberen vrouwen hieraan te voldoen. Het schoonheidsideaal zelf wordt, zoals is gebleken, niet alleen door de media geconstrueerd, maar ook door de sociale omgeving zelf. Vaak zetten vrouwen zelf de standaard voor hoe ze er behoren uit te zien en aan welk schoonheidsideaal ze zouden moeten voldoen. Door onderling met elkaar over voeding te praten en over sporten in relatie tot afvallen en schoonheidsbeelden, stimuleren en beïnvloeden ze elkaar. Competitie bij vrouwen onderling speelt ook mee, en volgens meerdere informanten is dit goed merkbaar. Dit zorgt er voor dat vrouwen erg zelfbewust worden, doordat ze de kritische blik van anderen voor ogen hebben. Zo kan dit tot gevolge hebben dat vrouwen soms obsessief bezig raken met het perfectioneren van hun uiterlijk. Verder is gebleken dat vrouwen esthetische chirurgie voornamelijk voor zichzelf ondergaan om aan hun eigen gezette beeld te voldoen, welke wel degelijk is beïnvloed door beelden en ideeën van buitenaf. Ook blijkt dat juist mannen uit de directe omgeving juist zeggen dat ze dit allemaal niet hoeven doen, maar dat vrouwen hun eigen idee volgen.

Hoofdstuk 4: Recauchutada empirie vrouwen 50+ door Daphne van den Bogaert

Vignet 13-2-2013 Recauchutada

Op het belichte plein staan een verscheidenheid aan tafeltjes met stoelen eromheen. Een man in een blauw kostuum loopt tussen de tafeltjes door. Vervolgens komt hij dichterbij en kijkt het tafeltje rond met een glimlach op zijn gezicht, “Wat mag het voor jullie zijn dames?” waarop de vrouw met donkerbruin lang haar, haar blik nog een keer op de menukaart werpt. “Wat neem jij Andrea?”. De vrouw naast haar met kort zwart haar zit met de piercing boven haar lip te spelen en geeft een dromerige blik naar de ander. “Neem jullie tijd dames, ik kom zo wel bij jullie terug” en de ober loopt in snelle pas weer terug naar binnen. Het licht gekleurde T-shirt van Andrea steekt fel af tegen het zwarte shirt van Gabriela die naast haar zit. Gabriela laat haar blik glijden over de rest van het terras waar, net als zijzelf, voornamelijk casual geklede jonge vrouwen zonder veel make-up op aan tafeltjes zitten met vriendinnen of met een enkel mannelijk gezelschap. Opeens verschijnt er een lach op haar gezicht terwijl ze naar het tafeltje tegenover ons kijkt. Daar zitten twee vrouwen van een jaar of vijftig met elkaar te praten. De lippen van de vrouw aan de linkerkant die net een slok uit haar wijnglas wilt nemen zijn een stuk voller en groter dan dat de meest vrouwen hebben en ook haar gezicht ziet eruit alsof het is strakgetrokken en vervolgens is bedekt met een dikke laag make-up. De lange, donkere haren zijn perfect gekapt en vallen over haar korte jurkje die tevens veel van haar décolleté bloot geeft. “Recauchutada” zegt Gabriela en kijkt mij lachend aan. Als ze de vragende blik in mijn ogen ziet die geen herkenning van het woord weergeeft legt ze uit: “Recauchutada is een vrouw die nep is en die veel esthetische chirurgie heeft ondergaan. Deze vrouw heeft zo te zien minimaal één, maar waarschijnlijk meerdere facelifts ondergaan, wat botox laten inspuiten en zo te zien ook haar borsten laten vergroten. En die lippen.. die zijn ook zeer zeker niet van de Heer”. Andrea tuit haar lippen, kijkt naar een dood punt voor zich uit en wappert haar gebogen armen langs haar lichaam omhoog en omlaag terwijl ze “kwak kwak” zegt. Gabriela barst in lachen uit en zo gaan de twee nog een tijdje door. “In Buenos Aires zijn er veel van dat soort oudere vrouwen die er bij lopen alsof ze nog twintig jaar zijn. Zelf vind ik dat niet mooi, maar iedereen moet natuurlijk zelf weten wat hij of zij doet, net zoals de vrouwen die hier tegenover ons op het terras zitten”. We kijken allen naar het tafeltje waar op dat moment de ober naast staat en op zijn blokje aan het krabbelen is, terwijl hij ondertussen met de twee oudere vrouwen praat. Hij blijft nog een tijdje staan praten, stopt vervolgens het blokje in zijn achterzak en loopt weer terug naar binnen, de twee vrouwen nog druk pratend achter zich latend op het belichte terras.

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Er zijn volgens Gabriela (één van Janneke's informanten, een vrouw van ongeveer 30 jaar) veel oudere vrouwen in Buenos Aires die zich voor willen doen als jonger dan ze in de werkelijkheid zijn. Tussen de jongere vrouwen die over het algemeen casual gekleed zijn en maar weinig make-up dragen, vallen deze *Recauchutadas* erg op. Ze lijken hun leeftijd te willen bestrijden door middel van esthetische chirurgie, make-up en salonbehandelingen.

In tegenstelling tot het vorige hoofdstuk van Janneke, gaat dit hoofdstuk over vrouwen in Buenos Aires van 50 jaar en ouder. In dit hoofdstuk zal ik laten zien hoe 50+ vrouwen hun lichaam en schoonheidsideaal ervaren en welke rol leeftijd hierbij speelt. Het veranderlijke aspect van schoonheid door leeftijd komt naar voren in vergelijking van het vorige hoofdstuk met dit hoofdstuk.

In dit hoofdstuk zal ik de hoofdvraag van dit onderzoek proberen te beantwoorden aan de hand van de door mij verworven empirie uit het veld. Ik heb de groep van Ritmos Latinos gedurende drie maanden bijna dagelijks gevolgd bij sportschool *In Out*, deze groep vormt dan ook een belangrijke groep informanten binnen mijn deel van het onderzoek. Ritmos Latinos is een sport in groepsverband waarbij de docent(e) gedurende de les een dans in Latijns-Amerikaanse stijl op Latijns-Amerikaanse muziek aan de groep leert. Ik heb onder andere met hen gepraat over schoonheid, Ritmos Latinos, voeding en moederschap. Van deze sportschool heb ik ook twee sportdocenten geïnterviewd over hun schoonheidsidealen en die van de vrouwen die er komen sporten.

Verder ben bijna wekelijks naar de schoonheidssalon *Hypnosis* geweest waar ik gesprekken voerde met Leticia, de medewerkster die altijd mijn nagels deed. Zij vertelde dan over klanten die in de salon zaten en wat ze allemaal aan zich hadden laten veranderen door middel van esthetische chirurgie (maar er vaak niet voor uitkwamen), wat ze zelf dacht van het schoonheidsideaal in Buenos Aires en over haar dochter. Met Susy de eigenaresse van de salon sprak ik ook regelmatig als ik in de salon was. Naast de eigenaresse en een medewerkster van de salon, heb ik ook een tijdje een klant van de salon gevolgd: Susan. Ik heb met Susan informele gesprekken, gestructureerde en ongestructureerd interviews gehouden. Verder zijn we een paar keer samen naar de salon gegaan. Zij heeft me veel verteld over de vele esthetische behandelingen die ze heeft ondergaan en nog wil ondergaan in de toekomst.

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

De data die ik gedurende deze drie maanden heb verzameld zal ik hieronder uitwerken in de volgende paragrafen: paragraaf 1 schoonheidsideaal bij vrouwen in Buenos Aires, paragraaf 2 sport: Ritmos Latinos bij vrouwen in Buenos Aires, paragraaf 3 leeftijd & moederschap bij vrouwen in Buenos Aires en paragraaf 4 salonbezoeken door vrouwen in Buenos Aires.

Paragraaf 1 Schoonheidsideaal bij vrouwen in Buenos Aires

Het perfecte lichaam dat alle vrouwen omschreven, met wie ik heb gesproken, is dun, met grote borsten, ronde billen en een jong gezicht. De meeste vrouwen die ik heb gesproken waren 50+ en redelijk tevreden over hun lichaam. Er waren altijd, net als bij de groep vrouwen tot 50 jaar, enkele lichaamsdelen waar ze niet helemaal tevreden mee waren zoals bijvoorbeeld hun armen, hun kont, hun benen, maar over het algemeen waren ze wel tevreden met hun lichaam. Mijn informanten deden verschillende zaken om proberen te voldoen aan het bovengenoemde schoonheidsideaal. Een aantal voorbeelden hiervan zijn salonbehandelingen, sport, gezonde voeding, esthetische chirurgie en lichamelijke decoratie. Al deze voorbeelden zullen besproken worden in dit hoofdstuk. Ze zullen worden onderverdeeld in de paragrafen leeftijd & moederschap, sport en salonbezoeken.

Betekenis schoonheid

Iedere vrouw die ik heb gesproken zei dat hun lichaamsbeeld invloed heeft op hoe ze zich voelen. Als ze niet tevreden zijn met hun lichaam dan vinden ze dat hun kleren niet mooi zitten en voelen ze zich lelijk. De vrouwen die ik heb gesproken vonden het belangrijk om een goed figuur te hebben zodat hun kleren beter staan en zodat ze zich leuk kunnen kleden en lekker in hun vel kunnen zitten. Voor Naty (een sportdocente met kinderen) is het belangrijk om dun te zijn, zowel voor haar werk als voor zichzelf. Ze voelt zich beter in haar sportkleren en tijdens de sportlessen die ze geeft als ze dun en gespierd is⁸. Verder zei Leticia (een salonmedewerkster bij *Hypnosis*): “schoonheid is heel belangrijk voor vrouwen in Buenos Aires”⁹. Ik denk dat schoonheid erg belangrijk is voor vrouwen in Buenos Aires omdat er sterke invloeden van zowel de sociale omgeving als de media bestaan.

Maatschappij (sociale omgeving & media)

Veel van de geïnterviewde vrouwen zeggen dat hun schoonheidsideaal van televisie en tijdschriften komt. Modellen en actrices zijn een voorbeeld van het schoonheidsideaal, maar

⁸ Interview met Naty, 11-3-2013, Buenos Aires

⁹ Interview met Leticia, 5-3-2013, Buenos Aires

de vrouwen willen niet per se op bepaalde beroemde personen lijken, zo vertelde Susan (een vrouw die ik heb leren bij de schoonheidssalon *Hypnosis*, en die al meerdere esthetische chirurgische ingrepen heeft ondergaan) dat ze op een betere en jongere versie van zichzelf wilde lijken, zoals ze er vroeger uitzag¹⁰ (zie ook paragraaf 2 van dit hoofdstuk). Maar weinig vrouwen zeggen dat hun directe omgeving invloed heeft op hun schoonheidsideaal. Ik vraag me echter af of dit echt zo is. Ik heb zelf ervaren in Buenos Aires (en ook bij terugkomst in Nederland) dat het straatbeeld en je omgeving wel degelijk invloed heeft op hoe je je voelt en hoe je naar je eigen lichaam kijkt. Ik voelde me naast die dunne en kleine meisjes een reus en veel te dik (nu ik weer terug ben in Nederland, begint dit weer wat weg te zakken omdat ik me hier beter in het straatbeeld thuis vind passen, maar ik ga nog steeds door met sporten en let nu ook heel goed op wat ik eet, ik wil graag wat afvallen en ben erg bewust geworden van mijn eigen lichaam). De vrouwen proberen aan dit ideaal te voldoen voor zichzelf, zodat ze zich beter voelen en zekerder zijn van zichzelf. Er kwam vaak in de interviews naar voren dat de maatschappij in Buenos Aires discriminerend is, als vrouw wordt je verwacht jong, mooi en dun te zijn. Citro (2011: 103) zegt dat het lichaam invloed heeft op het sociale leven (zie theoretisch kader), dit komt in de empirie ook naar voren. Zo zei Naty bijvoorbeeld dat ze geen werk zou kunnen vinden als ze flinker zou zijn¹¹. Leticia zei ook dat je om werk te kunnen vinden in een schoonheidssalon je elke dag opgemaakt en met je haren mooi naar het werk moet gaan (in de salon waar zij werkt was dat een uitzondering)¹². In het theoretisch kader zegt Thesander (1997: 8) dat vrouwen gezien worden als esthetische objecten. Deze conclusie kan ook uit de empirie worden getrokken na bovenstaande tekst. Verder vertelde Adriana (een vrouw die dagelijks meedoet met de Ritmos Latinos groep) tijdens een interview dat vrouwen ze na hun 50^e niet meer meetelden in de maatschappij (met betrekking tot het vinden van een baan of partner) omdat ze er niet meer mooi en jong uitzagen¹³.

Het schoonheidsideaal komt volgens Leticia uit de media: “*Vrouwen willen dun zijn met een dikke kont en grote borsten, ze willen een wespentaille hebben. Er zijn ook veel problemen met anorexia en boulimia. Iedereen in Argentinië wil zo zijn als de modellen en actrices op tv en in tijdschriften*”¹⁴. Vandenbosch & Eggermont (2012: 869) beweren ook in het theoretisch kader dat heersende schoonheidsidealen voortkomen uit media, media bepalen voor een groot

¹⁰ Interview met Susan, 25-3-2013, Buenos Aires

¹¹ Interview met Naty, 11-3-2013, Buenos Aires

¹² Interview met Leticia, 5-3-2013, Buenos Aires

¹³ Interview met Adriana, 15-2-2013, Buenos Aires

¹⁴ Interview met Leticia, 5-3-2013, Buenos Aires

deel de schoonheidsstandaard. Zowel beide esthetische chirurgen die we geïnterviewd hebben, als de vrouwen die ik heb geïnterviewd vertelden dat het schoonheidsideaal vaak van de media komt. Bordo (1993: 45) komt in het theoretisch kader aan bod met de theorie dat mannen niet meetellen wat betreft esthetische chirurgie, ook Edmonds (2010: 225) zegt dat vrouwen esthetische chirurgie voor zichzelf ondergaan. Zowel beide esthetische chirurgen die we hebben geïnterviewd als de geïnterviewde vrouwen die esthetische chirurgie hadden ondergaan bevestigden dit en zeiden dat de vrouwen esthetische chirurgie voor zichzelf ondergingen, om zich beter te voelen over zichzelf.

Veel vrouwen en de beide esthetische chirurgen die ik heb geïnterviewd, zeggen dat ze schoonheidsbehandelingen voor zichzelf doen maar Leticia leek daar een andere mening over te hebben. Ze zei dat vrouwen schoonheidsbehandelingen ondergaan om in de smaak te vallen bij mannen¹⁵. Er is dus geen eenduidig beeld over te vormen.

In de volgende paragrafen zal ik aantonen hoe het heersende schoonheidsideaal zich uit in het dagelijks leven van 50+ vrouwen in Buenos Aires.

Paragraaf 2 Sport: Ritmos Latinos bij vrouwen in Buenos Aires

Ricky vertelde dat de vrouwen die kwamen fitnessen vooral de spieren van de billen trainten¹⁶. Ricky is fitnessinstructeur bij de sportschool *In Out*. De vrouwen van *Ritmos Latinos* gingen echter vooral naar de les om fit te blijven en omdat ze het heel erg leuk vinden om te dansen en om deel van de groep uit te maken. Hier speelt dus niet alleen schoonheid een rol, maar ook sociale cohesie.

Voordat ik naar de *Ritmos Latinos* lessen ging dacht dat de vrouwen alleen maar gingen sporten voor de maakbaarheid van het lichaam, maar al tijdens de eerste les kwam ik erachter dat de vrouwen deze groepslessen ook volgen voor het sociale aspect. Norma (een vrouw die bij mijn aankomst al ongeveer een half jaar lessen volgde en mij heeft voorgesteld aan de *Ritmos Latinos* groep) zei meteen dat *Ritmos Latinos* zo 'divertido' was en dat de groep zo gezellig was. Ze vertelde dat de groep al vier jaar samen danste en dat de vrouwen elkaar allemaal kenden en bijna dagelijks zagen. De vrouwen vertelden me vaak dat het schoonheidsideaal van media kwam, maar ik denk dat het schoonheidsideaal ook geconstrueerd wordt door de cohesie binnen de *Ritmos Latinos* groep. De vrouwen zien elkaar

¹⁵ Interview met Leticia, 5-3-2013, Buenos Aires

¹⁶ Interview met Ricky, 1-3-2013, Buenos Aires

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

bijna dagelijks en zijn dan ook (bijna) dagelijks bezig met schoonheid tijdens de sportlessen (ze sporten immers niet alleen omdat ze het leuk en gezellig vinden, maar ook om hun schoonheidsideaal na te streven). Schoonheid is niet alleen subjectief maar ook intersubjectief. Bij een groep vrouwen die elkaar bijna dagelijks zien en ook bezig zijn met schoonheid treedt een spiegeleffect op: veranderingen van lichamelijke schoonheid van een vrouw binnen de groep heeft invloed op de eigen perceptie van de andere vrouwen.

De meeste vrouwen van de *Ritmos Latinos* groep kenden elkaar al vier jaar. Ze hebben samen de docente Cynthia gevolgd van hun vorige sportschool naar *In Out* omdat ze de groep zo gezellig vonden en de lessen van Cynthia zo leuk. Je zou dus kunnen stellen dat het een groep vriendinnen is die samen sporten. Maar het blijft niet alleen bij sporten. Na het sporten gingen de vrouwen ook vaker samen lunchen of een kopje koffie drinken. Verder worden sociale gebeurtenissen zoals bruiloften met de groep samen gevierd. Toen één van de vrouwen net getrouwd was nam ze gebakjes mee naar de *Ritmos Latinos* groep om het samen met hen te vieren.

Paragraaf 3 Leeftijd & moederschap bij vrouwen in Buenos Aires

Betekenis moederschap

Alle moeders die ik heb gesproken zeiden dat moederschap prioriteit heeft boven alles. Veel van hen wilden altijd al moeder worden en het was het mooiste wat hun ooit was overkomen. Sommige vrouwen met nog (jonge) thuiswonende kinderen, zien hun kinderen niet dagelijks. Zo vertelde Rosanna (de zus van Gabriela, zie vorig empirisch hoofdstuk door Janneke geschreven) tijdens een diner dat ze haar kinderen maar twee dagen per week ziet omdat ze drie dagen per week bij Gabriela en Andrea (Gabriela en Andrea zijn huisgenoten en vriendinnen van elkaar) blijft slapen in verband met haar werk. De kinderen verblijven dan bij haar ex-man of hun oma. Ze vertelde dat ze haar kinderen erg mist als ze niet bij hen is en belt dus regelmatig met hen.

Bijna alle vrouwen wilden hun hele leven al kinderen en hebben er nooit bij nagedacht of hun lichaam of hun leven zou veranderen door de komst van kinderen. Ze wilden gewoon kinderen en dachten er verder niet bij na. Alle vrouwen die ik heb gesproken zagen vooral voordelen in het moederschap, het krijgen van kinderen is het beste wat hen ooit is overkomen. Ze hebben nog nooit zoveel liefde gevoeld, zowel gegeven als gekregen. Verder voelen ze zich compleet met hun kinderen en verantwoordelijk. De enige nadelen die wel eens

naar voren kwamen zijn bezorgdheid en minder vrijheid. Alleen Sandra (een vrouw met kinderen die dagelijks in de sportschool te vinden is, Ricky de fitnessinstructeur heeft me aan haar voorgesteld) zei dat ze zich nu ze kinderen heeft serieuzer genomen voelt door haar omgeving. Voor het hebben van kinderen werd ze gezien als '*chicita*' maar nu is ze moeder. Ook mannen nemen haar nu serieuzer¹⁷. De rest van de vrouwen met kinderen die ik gesproken heb, zei dat het serieus genomen worden meer met leeftijd te maken heeft dan met moederschap.

Veel van de vrouwen met wie ik heb gesproken zeiden zich moeder te voelen vanaf het moment dat ze wisten dat ze voor de eerste keer zwanger waren. Vanaf het moment dat ze wisten dat ze zwanger waren, beseften ze zich dat ze een verantwoordelijkheid hadden en niet alleen maar plezier meer konden maken. Alleen Ana voelde zich pas moeder vanaf het moment dat ze haar eerste kind had gekregen, dus pas na de zwangerschap¹⁸. Iedere vrouw met wie ik over moederschap heb gepraat wilde altijd al moeder worden, maar wist niet zo goed waarom ze moeder wilde worden. Ze zeiden dat het normaal is om moeder te worden, een soort biologisch instinct.

De vrouwen met wie ik een vervol ginterview heb gedaan of een informeel gesprek mee heb gehouden, zeiden ofwel dat er niet echt een moederschapsideaal heerst in Buenos Aires (omdat het normaal is om kinderen te krijgen, het is natuurlijk en de vrouw is ervoor gemaakt¹⁹), ofwel dat het moederschapsideaal klasse afhankelijk is. Maar naar mijn mening is "het normaal en natuurlijk zijn om kinderen te krijgen, omdat de vrouw ervoor gemaakt is", wel degelijk een heersend moederschapsideaal in Buenos Aires.

Invloed van moederschap op schoonheidsideaal

De vrouwen die ik heb gesproken zeiden dat ze in korte tijd na de bevalling door middel van sporten en diëten weer op hun oorspronkelijke gewicht zaten. Verder zijn de vrouwen nu nog steeds bijna dagelijks in de sportschool te vinden. Niemand van de vrouwen die ik ondervraagd heb, heeft gebruik gemaakt van hulpmiddelen tijdens of na de zwangerschap. Ze zijn wel gewoon doorgedaan met sporten of juist begonnen met sporten. Alleen Sandra heeft esthetische chirurgie ondergaan na een van haar zwangerschappen en naar aanleiding van

¹⁷ Interview met Sandra, 13-3-2013, Buenos Aires

¹⁸ Interview met Ana, 17-4-2013, Buenos Aires

¹⁹ Interview met Susan, 25-3-2013, Buenos Aires

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

zwangerschap, namelijk een borstlift²⁰. Een gedeelte van de vrouwen heeft wel esthetische chirurgie ondergaan maar niet ten gevolge van een zwangerschap, maar bijvoorbeeld al voor de zwangerschap (Susy, saloneigenaresse) of jaren na de bevalling(en). Dit is in tegenstelling tot wat Edmonds (2010: 225) zegt in het theoretisch kader. Hij zegt dat vrouwen esthetische chirurgie inplannen voor na een zwangerschap omdat moederschap het schoonheidsideaal in de weg staat. Ik heb echter het idee dat in Buenos Aires moederschap nauwelijks als factor wordt gezien binnen schoonheidsideaal.

Wat me opviel is dat bijna alle vrouwen zeiden dat hun lichaam vrijwel niet was veranderd door moederschap. Alleen Sandra vertelde dat ze na de tweede zwangerschap last had van hangende borsten en zich daaraan heeft laten opereren²¹, de rest zei nergens last van te hebben gehad en dat ze na de zwangerschap weer binnen korte tijd hun lichaam van voor de zwangerschap terug hadden. De meesten hebben wel extra gesport of een dieet gevolgd om weer op hun oude gewicht te komen, maar behalve Sandra heeft niemand last gehad van lichamelijke veranderingen door moederschap (ik heb het idee dat het als normaal wordt gezien dat je na een zwangerschap een dieet doet en extra gaat sporten, dit lijkt deel uit te maken van het kinderen krijgen). Het heeft dus bij bijna niemand van mijn informanten blijvende sporen achter gelaten op het lichaam.

Leeftijd

Voordat we naar Buenos Aires vertrokken hadden we een onderzoeksvoorstel geschreven over het schoonheidsideaal bij vrouwen in Buenos Aires. We hebben, op voet van de theorie van Edmonds (2010), onderzocht hoe moederschap van invloed is op het heersende schoonheidsideaal, maar naarmate het onderzoek vorderde kwamen we erachter dat moederschap bijna geen invloed leek te hebben op schoonheid en schoonheidsideaal. In Belgrano, Buenos Aires blijkt de theorie van Edmonds (2010) dus niet van toepassing te zijn. De factor leeftijd bleef steeds naar voren komen en met name de leeftijdsgroep 50+. Ik hoorde van vrouwen dat hun esthetische chirurgie behandelingen niet afhingen van moederschap maar van leeftijd. Ze wilden er jonger uitzien. Zo vertelden enkele vrouwen, waaronder Susan dat ze dachten dat 50 een leeftijdsgrens was waarop je als vrouw zijnde niet meer meetelt in de maatschappij in Buenos Aires²². Dit komt overeen met de theorie van Lewis, Medvede en Seponski (2010) die in het theoretische hoofdstuk aan bod komt: Oudere vrouwen blijven

²⁰ Interview met Sandra, 13-3-2013, Buenos Aires

²¹ Interview met Sandra, 13-3-2013, Buenos Aires

²² Interview met Susan, 25-3-2013, Buenos Aires

onzichtbaar zowel in mode marketing als in de bredere maatschappij (Lewis, Medvede, Seponski 2010: 102). Er is dus in zekere zin sprake van leeftijdsdiscriminatie in Buenos Aires. Dit komt ook naar voren in het theoretisch kader waar Clarke en Griffin vertellen dat vrouwen hard worden beoordeeld op hun vermogen om het culturele ideaal (namelijk jong, dun, gespierd en gevormd lichaam) van vrouwelijke schoonheid te kunnen bereiken en behouden. Leeftijdsdiscriminatie houdt in dat jeugdigheid goed, wenselijk en mooi is, terwijl ouderdom slecht, afstotend en lelijk is (Clarke, Griffin 2008: 654). Dit komt ook voor in Buenos Aires, zo vertelde Susan dat ze pas op oudere leeftijd is begonnen met esthetische chirurgie en dat de aanleiding van esthetische chirurgie leeftijd was (ze wilde er weer jong uitzien) en niet moederschap²³. Verder vertelde de esthetische chirurg Maximiliano Gil Miranda dat er niet zo zeer een verschil was qua behandelingen tussen moeders en niet-moeders maar ook hij noemde de leeftijdsgrens van 50. Zo vertelde hij dat vrouwen van 50+ meer aan hun gezicht laten doen en de vrouwen die jonger zijn dan 50 over het algemeen meer aan hun lichaam²⁴. Het proces van ouder worden wordt volgens Edmonds (2010: 243) lelijk gevonden in Brazilië (zie theoretisch kader), in de interviews met de vrouwen kwam naar voren dat ze niet graag ouder wilden worden en door middel van esthetische chirurgie wilden ze qua uiterlijk weer worden wie ze vroeger waren, niet iemand anders, ook de beide esthetische chirurgen die we hebben geïnterviewd bevestigden dit.

Dit kwam ook naar voren in het theoretisch kader, volgens Edmonds (2010: 226) willen vrouwen zich niet oud en lelijk voelen door het vormgeven van het lichaam. Het vormgeven van het lichaam kan op verschillende manieren gedaan worden, esthetische chirurgie en voeding zijn hier voorbeelden van. Susan (een vrouw die ik in de schoonheidssalon heb leren kennen, die meerdere malen esthetische chirurgie heeft ondergaan en voor de toekomst ook al meerdere behandelingen gepland heeft) vertelde tijdens een interview dat ze verschillende malen esthetische chirurgie had ondergaan en dit ook nog herhaaldelijk voor de toekomst gepland had. Dit omdat ze op de jongere versie van zichzelf wilde lijken en niet eruit wilde zien als een oude vrouw. Ze dacht dat als ze eruit zou zien als een oude vrouw ze minder werk zou krijgen en minder succes zou hebben²⁵. Dit bevestigt de theorie van Lewis, Medvede en Seponski. Zij zeggen dat degenen die dun en jong zijn, gezien worden als aantrekkelijker, succesvoller en begeerlijker (Lewis, Medvede, Seponski 2010: 102).

²³ Interview met Susan, 25-3-2013, Buenos Aires

²⁴ Interview met Maximiliano Gil Miranda, 12-3-2013, Buenos Aires

²⁵ Interview met Susan, 25-3-2013, Buenos Aires

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Alle vrouwen die ik heb gesproken over esthetische chirurgie zeiden dat het heel normaal was om het te ondergaan in Buenos Aires en als hun dochters oud genoeg waren, was het geen probleem als zij ook wat aan zich zouden laten veranderen. Zo zei Susan dat ze het haar dochter juist aan zou raden om esthetische chirurgie te laten doen als ze zich niet tevreden voelde over haar lichaam²⁶. In het theoretisch kader kwam de theorie van Bordo (1993: 20) naar voren dat vrouwen esthetische chirurgie ondergaan om hun eigenwaarde te vergroten. Dit kwam terug in de interviews. De geïnterviewde vrouwen die esthetische chirurgie hadden ondergaan, zeiden allen het voor zichzelf te hebben gedaan, zodat ze zich zekerder voelen over zichzelf. De beide chirurgen die we hebben geïnterviewd bevestigden dit²⁷. Susan vertelde dat ze zich beter voelde en dat haar eigenwaarde groeide na esthetische chirurgie, omdat ze beter in haar vel zat als ze er jonger uitzag²⁸.

Een iets minder belangrijk aspect voor vrouwen van boven de 50 jaar is voeding. Dit is in tegenstelling tot wat er in het vorige hoofdstuk over vrouwen van beneden de 50 werd verteld. Voeding speelt voor sommige vrouwen boven de 50 een grote rol bij de maakbaarheid van het lichaam, maar bij anderen een minder grote rol. Bijna alle vrouwen met wie ik heb gesproken, zeiden dat ze probeerden om goed op hun voeding te letten en gezond en goed te eten, maar dit lukt ze niet altijd. Zo vertelde Susan dat voeding in fases een rol speelt in haar leven²⁹, ze zei tijdens een interview: *“Ik probeer meestal wel op te letten op wat ik eet maar dat lukt me niet altijd”*³⁰. Ik kreeg de indruk dat voeding ook niet haar prioriteit had en dat er jonger uitzien veel belangrijker voor haar was. Naarmate vrouwen ouder worden, worden voeding en slank zijn minder belangrijk en er jong uitzien belangrijker.

Paragraaf 4 Lichamelijke decoratie in Buenos Aires

Naast esthetische chirurgie en voeding is ook lichamelijke decoratie een belangrijk element voor het vormgeven van het lichaam van 50+ vrouwen in Buenos Aires. Make-up is heel belangrijk voor oudere vrouwen, ze zeiden allemaal zich elke dag op te maken, Susan vertelde dat ze zich lelijk voelt zonder make-up³¹. Dit is in tegenstelling tot vrouwen van 25-40 jaar, over het algemeen maken zij zich minimaal op, alleen als ze iets speciaals gaan doen dragen

²⁶ Interview met Susan, 14-3-2013, Buenos Aires

²⁷ Interview met Victor Pugliese, 25-3-2013, Buenos Aires & Interview met Maximiliano Gil Miranda, 12-3-2013, Buenos Aires

²⁸ Interview met Susan, 14-3-2013, Buenos Aires

²⁹ Interview met Ana, 17-4-2013, Buenos Aires

³⁰ Interview met Susan, 14-3-2013, Buenos Aires

³¹ Interview met Susan, 14-3-2013, Buenos Aires

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

ze meer make-up. Verder dragen de 50+ vrouwen die ik heb gesproken ook allemaal elke dag sieraden, de een wat meer dan de ander, maar ze dragen altijd sieraden (zelfs tijdens het sporten). Verder is kleding een belangrijk aspect, Susan en Adriana zeiden dat kleding heel belangrijk voor hen is en dat ze het belangrijk vinden dat ze kleding dragen die bij hen past³².

*“De gemiddelde klant komt ongeveer 1 keer per week en spendeert ongeveer 5 à 6 uur per week in de schoonheidssalon”*³³ zei Leticia de salonmedewerkster met wie ik meerdere malen heb gesproken. De behandelingen die vrouwen het meeste ondergaan in schoonheidssalons zijn volgens Leticia: haren laten verven en knippen, epilieren, en manicure en pedicure.

Tijdens het interview zei Leticia dat de actuele trends, nagels gelakt in fluor kleuren en lange haren met lichtere punten dan de rest van het haar waren. Ook zijn er veel vrouwen die hun haren laten verven (vanaf 15 jaar verven bijna alle vrouwen hun haren), *hairextensions* laten zetten en vaak onder de zonnebank gaan³⁴. Leticia vertelde dat er ook trends te zien waren in de salonbehandelingen, deze trends waren van tv of tijdschriften afkomstig volgens haar³⁵.

Ik heb tijdens participerende observatie van mijn onderzoek gezien dat esthetische chirurgie vaak gecombineerd wordt met salonbehandelingen. In de salon kon je goed zien dat er veel vrouwen kwamen die ook esthetische chirurgie hadden ondergaan. Susan is hier een voorbeeld van, maar er kwam ook altijd een oudere vrouw (leeftijd is zeer moeilijk te schatten aangezien ze, volgens Leticia, elk half jaar iets aan haar gezicht liet doen, maar ik schatte de vrouw ongeveer 75 à 80 jaar) die nog de hechtingen in haar hoofd had zitten van haar vorige facelift. De vrouw was altijd erg dik opgemaakt en ze kleeedde zich redelijk jeugdig en kwam volgens Leticia twee keer per week naar de salon om haar haren en nagels te laten doen.

Paragraaf 5: Conclusie van dit hoofdstuk

Uit bovenstaande empirie kunnen de volgende conclusies getrokken worden. De maatschappij in Buenos Aires discriminerend is, als vrouw wordt je verwacht jong, mooi en dun te zijn. Als een vrouw niet aan het heersende schoonheidsideaal voldoet, merkt ze dat in haar sociale leven, zo is het moeilijker om een baan te vinden als ze niet dun genoeg zijn en vrouwen

³² Interview met Adriana, 19-4-2013, Buenos Aires & interview met Susan, 25-3-2013, Buenos Aires

³³ Interview met Leticia, 5-3-2013, Buenos Aires

³⁴ Interview met Leticia, 5-3-2013, Buenos Aires

³⁵ Interview met Leticia, 5-3-2013, Buenos Aires

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

ouder dan 50 tellen vaak niet meer mee in de maatschappij (met betrekking tot het vinden van een baan of partner) omdat ze er niet meer mooi en jong uitzien³⁶.

De vrouwen van *Ritmos Latinos* gingen vooral naar de les om fit te blijven en omdat ze het heel erg leuk vinden om te dansen en om deel van de groep uit te maken. Hier speelt dus niet alleen schoonheid een rol, maar ook sociale cohesie. Je zou dus kunnen stellen dat het een groep vriendinnen is die samen sporten. Maar het blijft niet alleen bij sporten. Na het sporten gingen de vrouwen ook vaker samen lunchen of een kopje koffie drinken. Verder worden sociale gebeurtenissen zoals bruiloften met de groep samen gevierd.

Moederschap bleek vrijwel geen invloed te hebben op het heersende schoonheidsideaal. De vrouwen zorgden ervoor dat ze na de zwangerschap(pen) weer binnen korte tijd hun lichaam van voor de zwangerschap terug hadden. Het lijkt normaal te zijn dat je na een zwangerschap een dieet doet en extra gaat sporten, dit lijkt in Buenos Aires deel uit te maken van het kinderen krijgen.

Veel vrouwen in Buenos Aires lijken er veel aan te doen om hun leeftijd te bestrijden. Ze willen er niet uit zien als een oude vrouw en doen er veel voor om dit dus te voorkomen, zo ondergaan sommige vrouwen esthetische chirurgie, maken ze gebruik van lichamelijke decoratie zoals make-up, kleding en salonbehandelingen. Dit doen ze om te voorkomen dat ze niet meer mee tellen in de maatschappij.

³⁶ Interview met Adriana, 15-2-2013, Buenos Aires

Hoofdstuk 5: Conclusie & Discussie

In hoofdstuk 3 hebben we laten zien dat vrouwen in de leeftijdscategorie 25-40 verschillende aandachtspunten leggen en in andere mate bezig zijn dan de vrouwen in de leeftijdscategorie 50+ die in hoofdstuk 4 naar voren zijn gekomen. De beide groepen verschillen niet alleen van elkaar maar vertonen ook overeenkomsten. Dit zullen we in dit hoofdstuk gaan analyseren. Hiervoor zullen we gebruik maken van de probleemstelling en het theoretisch kader dat we tijdens de uitvoering en de schriftelijke weergave van dit onderzoek gehanteerd hebben. In dit hoofdstuk zullen we de belangrijkste bevindingen naar voren brengen. Verder zullen we de parallellen en de verschillen tussen beide empirische hoofdstukken behandelen en een koppeling met de theorie maken. Daarna zullen we de hoofdvraag van dit onderzoek nog een keer noemen en deze zo goed mogelijk proberen te beantwoorden. Uiteindelijk zal in de discussie onze doelstelling behandeld worden en verbeterpunten voor verder onderzoek gegeven worden.

Paragraaf 1: Belangrijkste bevindingen gekoppeld aan de theorie

Uit ons onderzoek is gebleken dat de werkelijkheid in Buenos Aires op bepaalde punten aansluit aan de reeds geschreven theorie, maar ook op bepaalde punten verschilt. Zo is gebleken dat de bevindingen gedeeltelijk aansluiten bij de theorie van Foucault (Bordo 2003: 51) die schrijft dat mensen zélf normen stellen waar ze zich vervolgens door zelfbehoud en subjectiviteit aan houden, waarbij vrouwen zelf dus over de macht beschikken om dit te bepalen. Deels is dit waar, omdat zo is gebleken uit de empirie, vrouwen zeggen dat ze zelf bepalen wat ze mooi vinden en wat ze aan zichzelf veranderen door middel van sport, voeding en/of esthetische chirurgie. Dit is echter een incompleet beeld van wat wij hebben bevonden.

Uit ons onderzoek bleek dat het schoonheidsideaal dat vrouwen hebben, onder invloed staat van meerdere factoren van buitenaf. Vandenbosch & Eggermont (2012:869) schrijven dat de media de schoonheidsstandaard bepalen, wat deels ook zo is, maar bij ons bleek dat het vooral de sociale omgeving zelf was die deze standaard zet. Men bepaalt onderling deze standaard voor wat mooi is en wat niet, dit onderdeel is zo dus ook sociaal geconstrueerd.

Volgens Bordo (1995:47) transformeren vrouwen zichzelf in een waardige nieuwe 'ik' om te voldoen aan de socioculturele context waarin zij leven, uit onderzoek is gebleken dat vrouwen inderdaad een bepaalde druk voelen om er slank uit te zien. Iedereen beoordeelt elkaar en zo voelen vrouwen dat er bepaalde verwachtingen aan het vrouw zijn en aan vrouwen in het

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

algemeen worden gesteld. Zoals Nagel (2003: 52) ook schrijft dat we onze gedragingen evalueren, herdefiniëren, revalueren en herzien met behulp van de positieve en negatieve feedback die we krijgen van het publiek dat we tegen komen. Dit kan gevoeld en gezien worden als de sociale druk, omschreven als macht door Bordo (1993:166), die voorkomt uit sociaal geaccepteerde verwachtingen en eisen. Hieruit blijkt ook dat vrouwen zichzelf minder speelruimte toestaan met betrekking tot hun uiterlijk en gewicht en hier constant mee bezig zijn zoals ook terugkomt in de theorie van Bordo (1993:154).

Verder schrijft Bord (1993: 20) dat mensen esthetische chirurgie ondergaan om meer gewild te zijn bij potentiële employees en geliefden. Uit ons onderzoek is gebleken dat vrouwen zelf zeggen dat ze dit niet voor andere mensen doen. Zo lijkt het dat ze niet willen dat mensen denken dat de buitenwereld invloed zou hebben op hun perceptie over schoonheid en de invloed hiervan in de maatschappij. Terwijl de meesten wel denken dat mooiere mensen meer kansen op de markt hebben dan minder mooie mensen.

Thesander (1997:11) schrijft dat een van de waardevolste eigenschappen die aan vrouwen wordt toegeschreven schoonheid blijkt te zijn en dat ze dit zelf ook aannemen en nastreven. In Buenos Aires bleek dat vrouwen schoonheid inderdaad erg belangrijk vinden en hier veel tijd en geld aan uitgeven, meer dan de mannen daar, wat aansluit op Bordo (1993: 154) die ook opmerkt dat vrouwen veel meer geobsedeerd zijn met hun lichaam dan mannen.

Wij hebben aangetoond dat Citro's (2011) theorie over dat het lichaam invloed heeft op het sociale leven in Buenos Aires zeer zeker van toepassing is, zowel op de werkvloer als in het privéleven worden vrouwen in Buenos Aires beoordeeld op hun lichamelijk voorkomen. Verder komt uit ons onderzoek naar voren dat moederschap in Belgrano, Buenos Aires geen doorslaggevend moment is met betrekking tot schoonheidsideaal, in tegenstelling tot wat Edmonds (2010) zegt over Brazilië. In Belgrano is de leeftijdsgrens 50 een omslagpunt naar een storende factor binnen het behalen en behouden van het lichamelijke schoonheidsideaal. De theorie van Thesander (1997) dat vrouwen gezien worden als esthetische objecten is ook in Buenos Aires van toepassing. Uit de empirie blijkt dat vrouwen het gevoel hebben dat ze vanaf 50 jaar niet meer meetellen in de maatschappij. Dit sluit aan bij wat Clarke en Griffin (2008) en Lewis, Medvede en Seponski (2010) zeggen over leeftijdsdiscriminatie van vrouwen en dat jonge, dunne vrouwen als succesvoller worden gezien. Dit is ook de reden dat 50+ vrouwen esthetische chirurgie ondergaan, zodat ze succesvol blijven. Esthetische chirurgie is volgens ons onderzoek echter niet de belangrijkste factor om het

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

schoonheidsideaal te bereiken, dit is in tegenstelling tot wat Bordo (1995) zegt. Esthetische chirurgie komt wel voor maar is slechts één van de factoren. Lichamelijke decoratie, voeding en sport zijn andere factoren die voor vrouwen in Buenos Aires net zo belangrijk zijn of voor sommige vrouwen nog belangrijker. Het heersende schoonheidsideaal komt volgens Vandenbosch en Eggermont (2012) uit de media, dit werd ook in Buenos Aires zo ervaren. Alle vrouwen in Buenos Aires wilden lichamelijk zoals de modellen en actrices in tijdschriften en op tv zijn. Edmonds (2010) en Bordo (1995) kwamen in het theoretisch kader aan bod met de theorie dat vrouwen esthetische chirurgie voor zichzelf ondergaan, de door ons aangeleverde empirie bevestigt deze theorie.

Paragraaf 2: Parallelen en verschillen

In deze paragraaf zullen de belangrijkste parallelen en verschillen tussen de beide onderzoeksgroepen (25-40 jaar en 50+) worden behandeld. Daarna zullen we de bijdrage die we kunnen leveren aan de sociale constructen van schoonheid op basis van de empirie bespreken.

Wat als eerste naar voren komt is dat de vrouwen uit beide leeftijdscategorieën over het algemeen zeiden dat ze redelijk tevreden over hun lichaam waren. Er waren bij beide groepen af en toe vrouwen bij die bepaalde lichaamsdelen verbeterd zouden willen zien, wat bij de jongere leeftijdscategorie vaker de buik en de billen waren en de oudere leeftijdscategorie richtte zich meer op het gezicht. Ook wilden de jongere vrouwen over het algemeen slanker worden en was dit een van de voornaamste aandachtspunten terwijl de oudere vrouwen vooral bezig waren met praktijken die ervoor zouden moeten zorgen dat ze er jonger uit zouden zien. Beide aspecten zijn onderdeel van het schoonheidsideaal dat grofweg bestaat uit een slanke jonge vrouw.

Ook zeiden beide groepen vrouwen dat de manier waarop ze hun lichaam waarnamen invloed heeft op hoe ze zich voelen. Op dagen dat ze zichzelf dik vonden of dat hun haar niet goed wilde zitten voelden ze zich niet helemaal goed in hun vel zitten. In het dagelijks leven neemt schoonheid een grote plaats in in het leven van vrouwen in Buenos Aires.

Ook zeiden beide groepen vrouwen in interviews dat hun schoonheidsideaal van televisie en tijdschriften komt. Modellen en actrices zijn een voorbeeld van het schoonheidsideaal daar. Er zijn heel wat programma's op de televisie waar schaars geklede mooie jonge vrouwen de hele tijd dansend in beeld komen. Ook de tijdschriften staan vol met foto's van jonge vrouwen met

een strak figuur. Er zit echter een verschil tussen wat oudere vrouwen en wat jongere vrouwen oppikken van het gecreëerde schoonheidsideaal. Zo willen de oudere vrouwen dus jonger lijken, Susan vertelde dat ze op een betere en jongere versie van zichzelf wilde lijken, zoals ze er vroeger uitzag, terwijl jongere vrouwen juist dunner willen worden en grotere borsten willen hebben. Zo vertelde Laura dat ze van zichzelf kleine borsten had en volgens haar waren borsten juist datgene wat je een vrouw maakt en wat vrouwen onderscheidt van mannen. Dit vond ze al zo sinds klein meisje en uiteindelijk heeft ze een borstvergroting laten doen.

Sport is een middel waar beide groepen vrouwen gebruik van maken. Naast het feit dat dit zorgt voor ontspanning en afleiding van het dagelijkse leven wordt dit ook zeker gezien als een middel om hun doel, wat bestaat uit een strakker lichaam, te bereiken. Er is echter een verschil tussen 25-40 en 50+ vrouwen qua sportgedrag. De vrouwen van Ritmos Latinos zeiden zelf dat ze vooral gingen om fit te blijven en omdat ze het heel erg leuk vinden om te dansen en om deel van de groep uit te maken. Het antwoord dat de jongere vrouwen gaven op de vraag waarom ze zoveel sporten is op de eerste plaats meestal gerelateerd aan ontspanning en afleiding op de tweede plaats komt pas gezondheid en schoonheid. Toch blijkt uit de participerende observatie en uit interviews met sportdocenten dat de reden waarom veel vrouwen vaak komen sporten gerelateerd is aan uiterlijk. Ook al willen ze het zelf niet meteen toegeven, omdat ze dan ijdel lijken komen de meeste vrouwen om aan hun lichaam te werken.

Voeding speelt ook een belangrijke rol in het leven van voornamelijk de jongere vrouwen die geïnterviewd zijn. Ze zijn vrijwel allemaal bezig met gezond eten en letten op de juiste voeding. Gezonde voeding is vaak een gespreksonderwerp bij deze vrouwen onderling. Het belang hiervan leggen ze bij een gezonde levenswijze en dat ze op deze manier meer energie krijgen, sporten meer zin heeft en ze zo niet dik worden. Bij de wat oudere vrouwen nam voeding over het algemeen (met een enkele uitzondering) een wat minder belangrijke plek in het dagelijks leven in, maar ze vonden het wel belangrijk om goed te eten. Ze waren er vaak met vlagen mee bezig en waren er meer op gericht om er jong uit te zien dan om heel erg dun te zijn. Ze vonden het wel belangrijk om een goed figuur te hebben zodat ze zich leuk konden kleden, maar er jong uitzien was het belangrijkste voor hen. Beide groepen letten dus op hun voeding, maar op een andere manier, 50+ vrouwen proberen gewoon gezond te eten zonder te diëten en zijn er niet heel erg mee bezig terwijl 25-40 vrouwen er zijn er ook een aantal die naar een diëtist zijn geweest of naar hun dokter en hebben gevraagd wat ze het beste kunnen

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

eten. Voeding was dus in tegenstelling tot de jongere vrouwen, voor oudere vrouwen iets minder belangrijk, waar jongere vrouwen het steeds over voeding hadden, hadden de oudere vrouwen het vaker over moederschap of er jonger uitzien.

Het schoonheidsideaal was bij beide groepen eigenlijk hetzelfde. Het perfecte lichaam dat iedereen omschreef bestaat uit een slanke vrouw met grote borsten, ronde billen, een jong gezicht en een fijn neusje. Er kwam vaak in de interviews naar voren dat de maatschappij in Buenos Aires discriminerend is, als vrouw wordt je verwacht jong, mooi en dun te zijn. Zo zei Naty dat ze geen werk zou kunnen vinden als ze flinker zou zijn.

In Buenos Aires wordt het sociaal geaccepteerd dat er esthetische chirurgie wordt ondergaan. Hier wordt dan ook veel gebruik van gemaakt en het zijn voornamelijk vrouwen die dit ondergaan. Het verschil dat we hebben ontdekt tussen de twee leeftijdscategorieën vrouwen die we hebben onderzocht ligt in de delen waar ze aan werken en aandacht aan besteden. Oudere vrouwen vertelden al dat ze er voornamelijk jonger wilden uitzien. Dit komt terug bij de behandelingen die ze ondergaan om dit te bereiken. De operaties die oudere vrouwen over het algemeen ondergaan zijn faceliften. Dit doen ze om hun leeftijd te verbergen. Ze wilden over het algemeen hun oude lichaam en gezicht weer terug. De jongere groep vrouwen heeft andere wensen. Zo is de meest uitgevoerde operatie die deze groep vrouwen laat uitvoeren een borstvergroting en de daaropvolgende meest uitgevoerde operatie is liposuctie, zo vertelden de chirurgen ons die we geïnterviewd hebben. Hieruit blijkt dat de groepen andere aspecten van hun lichaam belangrijk vinden en de aandacht op andere gedeeltes leggen.

Lichamelijke decoratie blijkt voornamelijk onder 50+ vrouwen belangrijk te zijn. Make-up is hierbij heel belangrijk want ze zeiden allemaal zich elke dag op te maken, Susy en Susan zeiden dat ze zich lelijk voelen zonder make-up. Verder dragen ze ook allemaal elke dag sieraden (zelfs tijdens het sporten). Verder is kleding een belangrijk aspect, alle 50+ vrouwen die we hebben geïnterviewd zeiden dat kleding heel belangrijk voor hen is en dat ze het belangrijk vinden dat ze kleding dragen die bij hen passen. Ook de jongere vrouwen maken gebruik van make-up, sieraden en mooie kleding. Al hebben we het idee dat dit voor de jongere vrouwen minder belangrijk is dan voor 50+ vrouwen. Overdag liepen de 25-40 vrouwen er over het algemeen niet helemaal uitgedost bij, wel gewoon verzorgd en netjes maar met weinig make-up en met maar enkele sierraden. Salons werden wekelijks bezocht door de 50+ vrouwen, de vrouwen van 25-40 gingen alleen maar naar salons om naar de kapper te gaan, ongeveer één keer per vijf weken.

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Moederschap heeft voor vrouwen met kinderen prioriteit boven alles. Veel van hen wilden altijd al moeder worden en het was het mooiste wat hun ooit was overkomen. Wat wel opviel is dat bijna alle vrouwen zeiden dat hun lichaam vrijwel niet was veranderd door moederschap. De jongere vrouwen die nog geen kinderen hadden gehad zeiden dat het niet aan lichamelijke veranderingen lag dat ze nog geen kinderen hebben. Lichamelijke veranderingen als gevolg van een zwangerschap lijkt niemand echt wat uit te maken bij de keuze om kinderen te krijgen of niet. Wel zeiden ze dat als hun lichaam zo zou veranderen dat ze er niet meer tevreden over waren dat ze gebruik zouden maken van esthetische chirurgie om dit te laten verhelpen.

Er kan naar aanleiding van deze parallellen en verschillen gezegd worden dat de vrouwen in Buenos Aires geen homogene groep vormen. Er zijn verschillen qua leeftijdsgroepen, maar ook binnen deze groepen. In verschillende levensfasen worden schoonheid en gender op een andere manier geconstrueerd. Zo vinden 50+ vrouwen moederschap erg belangrijk en er jong uit zien, terwijl 25-40 vrouwen dun zijn en voeding erg belangrijk vinden.

Paragraaf 3: Centrale vraag

Hoe ervaren vrouwen in Buenos Aires de sociaal geconstrueerde betekenissen van schoonheid en leeftijd in relatie tot hun lichaam?

Vrouwen ervaren de sociaal geconstrueerde betekenissen van schoonheid en leeftijd in relatie tot hun lichaam als iets waar ze dagelijks mee bezig zijn en zo goed mogelijk aan proberen te voldoen. Lichamelijke schoonheid is erg belangrijk voor vrouwen in Buenos Aires. Ze proberen dan ook zo goed mogelijk te voldoen aan het schoonheidsideaal met alle mogelijke middelen. Leeftijd wordt beschouwd als een negatief gegeven en ze proberen het lichamelijke proces van ouder worden tegen te gaan door esthetische chirurgie, sporten, salonbehandelingen, lichamelijke decoraties en voeding. Vanaf ongeveer 30 jaar beginnen vrouwen de eerste negatieve tekenen van het ouder worden te merken en gaan ze meer tijd en energie steken in het naleven van een gezondere levensstijl ter behouding van een jeugdig lichaam. Vrouwen stellen 50 jaar als grens, dit is een grens waarbij je niet meer meetelt op de arbeidsmarkt of het vinden van een partner. Daarom proberen ze er zo jong mogelijk uit te blijven zien.

Paragraaf 4: Discussie

Doelstelling

Het doel van het onderzoek was om meer kennis te vergaren over de uiting en het tot stand komen van het belang van fysieke schoonheid van vrouwen in Buenos Aires. We hebben gezien dat fysieke schoonheid een belangrijk aspect is van het dagelijks leven van de vrouwen in Buenos Aires. Ze uiten het belang van fysieke schoonheid door regelmatig naar salons te gaan, sporten, het ondergaan van esthetische chirurgie en het al dan niet dragen van make-up en sieraden. Het tot stand komen van het belang van fysieke schoonheid van vrouwen in Buenos Aires is voornamelijk door media, straatbeeld en de directe omgeving. Zo zijn de vrouwen van de Ritmos Latinos groep bijna dagelijks met elkaar in contact en beïnvloeden ze elkaars belangen van fysieke schoonheid.

Verder wilden we begrijpen hoe leeftijd tot uiting komt op het lichaam van vrouwen in Buenos Aires. Leeftijd komt op het lichaam tot uiting door het natuurlijke verouderingsproces, vrouwen willen oudere leeftijd echter geen kans geven om tot uiting te komen op het lichaam omdat dit niet voldoet aan het heersende lichamelijke schoonheidsideaal. Vrouwen in Buenos Aires voeren als het ware een strijd tegen het natuurlijke verouderingsproces van het lichaam en doen dit door middel van onder andere esthetische chirurgie, sporten, voeding en lichamelijke decoraties.

Verbeterpunten voor volgend onderzoek

Verbeterpunten binnen dit onderzoek zouden onder ander kunnen zijn dat er in een vervolg onderzoek langere tijdonderzoek wordt gedaan. Zelf vinden we dat we als we meer tijd hadden gehad we meer en diepere contacten kunnen leggen met vrouwen die esthetische chirurgie hebben ondergaan en op het punt staan om die te ondergaan. Drie maanden is te kort om in contact te komen met dit soort vrouwen en met de chirurgen. Juist tegen het einde van onze drie maanden onderzoek begonnen we steeds meer contacten te leggen en mogelijkheden voor meer interviews. Verder kwamen we halverwege het onderzoek erachter dat moederschap (aanvankelijk één van de hoofdthema's) vrijwel geen rol speelde binnen het schoonheidsideaal van vrouwen in Buenos Aires, en hebben we ons meer op leeftijd georiënteerd, maar hier hadden we graag meer tijd aan willen besteden. In verder onderzoek zou er ook naar het standpunt van mannen kunnen worden gekeken. Ook zou de relatie tussen

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

schoonheidsideaal en eetstoornissen kunnen worden onderzocht, dit vonden we zelf een interessant verband maar hier is meer tijd voor nodig om mensen te leren kennen en ook te zorgen voor een vertrouwensband met deze informanten. De invloed van media en sociale omgeving zouden ook betrokken en verder uitgediept kunnen worden in verder onderzoek.

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Literatuurlijst

Aafjes, Marieke

2005. La Tirania de la Apariencia. <http://dare.uva.nl/document/23668> : 05/10/2012.

Aneki

2013. <http://www.aneki.com/beautiful.html>, datum : 24-06-2013

Beauvoir, Simone de

2009. The Second Sex. London: The Random House Group.

Bordo, Susan

1993. Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body. University of California Press.

Citro, S.

2011. El Multiculturalismo en los cuerpos y las paradojas de la desigualdad poscolonial. Boletín de Antropología 42(25): 103-128.

Clarke, Laura; Griffin, Meridith

2008. Visible and invisible ageing: beauty work as a response to ageism. Ageing and Society, 28, pp 653-674.

Davis, Kathy

2004. Dubious Equalities and Embodied Differences. Cultural Studies on Cosmetic Surgery. Rowman & Littlefield.

DeWalt, Kathleen, and Billie DeWalt

2011 Participant Observation: a Guide for Fieldworkers. Plymouth: AltaMira Press.

Douglas, Mary

1970. Natural Symbols. New York: Random House.

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Edmonds, Alexander

2010. *Pretty modern: Beauty, Sex, and Plastic Surgery in Brazil*. Duke University Press. Durham and London.

Foucault, Michel

1976. *The History of Sexuality: The will to Knowledge*. Paris: Éditions Gallimard.

Giddens, Anthony

1991. *Modernity and Self-Identity. Self and society in late modern age*. Cambridge: Polity Press.

International Society of Aesthetic Plastic Surgery

2011. <http://www.isaps.org/files/html-contents/Downloads/ISAPS%20Results%20-%20Procedures%20in%202011.pdf> , datum: 25-06-2013.

Kottak, Conrad Phillip.

2008. *Cultural Anthropology*. Boston: McGraw Hill Higher Educatio.

Marcús, Juliana

2006. *Ser madre en los sectores populares: una aproximación al sentido que las mujeres le otorgan a la maternidad*. Facultad de Ciencias Sociales UBA.

Miss Universe

2013. http://www.missuniverse.com/contestant_profiles/past, datum : 24-06-2013

Miss World

2013. <http://www.missworld.com/History/>, datum : 24-06-2013

Nagel, Joane

2003. *Race, Ethnicity, and Sexuality: intimate intersections, forbidden frontiers*. Oxford University Press.

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Lewis, Denise; Medvedev, Katalin; Seponski, Desiree

2010. Awakening to the desires of older women: Deconstructing ageism within fashion magazines. *Journal of Aging Studies* 25 (2011) pp 101–109.

Thesander, Marianne

1997. *The Feminine Ideal*. London: Reaktion Books.

Thielen, Jan

2002. *Argentinië: mensen, politie, economie, cultuur, milieu*. Koninklijk Instituut voor de Tropen.

Vandenbosch, Laura & Eggermont, Steven

2012. Understanding Sexual Objectification: A Comprehensive Approach Toward Media Exposure and Girls' Internalization of Beauty Ideals, Self-Objectification, and Body Surveillance. *Journal of Communication* 62: 869–887.

Bijlage 1: isap lijsten

Total Procedures for Top 25 Countries (continued)

	13 Turkey	14 Russia	15 Canada	16 United Kingdom	17 Taiwan	18 Greece	19 Venezuela	20 Thailand	21 Argentina	22 Saudi Arabia	23 Australia	24 Netherlands	25 Romania
NUMBER OF PLASTIC SURGEONS IN COUNTRY (2011)	509	486	425	450	350	286	383	265	347	225	228	215	200
Surgical Procedures													
Abdominoplasty	7,920	6,916	8,449	6,413	5,618	4,130	8,177	4,229	7,398	3,652	3,174	3,141	2,922
Blepharoplasty	10,918	14,225	8,254	12,533	7,998	8,054	7,491	6,151	6,857	4,984	5,586	6,132	5,498
Breast augmentation	14,680	20,572	20,375	19,031	10,038	11,623	14,389	7,738	13,429	6,424	8,541	9,213	8,724
Breast lift	5,436	7,193	7,378	6,719	3,721	4,304	5,381	2,843	4,855	2,513	2,469	3,296	3,082
Breast reduction (women)	8,139	6,099	5,109	5,877	5,268	3,684	5,025	3,956	4,449	3,393	2,640	2,939	2,622
Buttock augmentation	1,125	588	714	536	851	349	2,432	665	2,148	675	18	260	286
Buttock lift	453	476	268	455	350	312	341	284	281	214	57	221	238
Chin augmentation	1,466	904	608	788	1,054	535	747	811	694	677	324	381	370
Facelift	4,103	5,516	4,650	4,869	3,098	3,123	3,374	2,353	3,081	1,913	1,968	2,337	2,172
Forehead lift	1,720	2,002	1,632	1,710	1,246	1,067	1,168	1,018	1,079	752	1,512	875	786
Gynecomastia, treatment of (male breast reduction)	4,097	3,149	1,169	2,948	2,783	1,899	1,915	2,072	1,725	1,814	1,284	1,451	1,328
Lip augmentation (other than injectable materials)	3,853	2,236	519	2,097	2,706	1,379	2,191	2,062	2,103	1,694	1,044	1,017	1,022
Lipoplasty	20,436	17,792	16,524	16,034	14,529	10,259	18,135	10,913	16,160	9,601	5,406	7,807	7,316
Lower body lift	916	729	472	689	662	432	716	570	604	473	276	350	334
Otoplasty	3,044	4,301	706	3,812	1,883	2,380	2,424	1,426	2,165	1,177	960	1,838	1,710
Rhinoplasty	13,458	8,000	3,460	7,299	8,981	4,702	4,879	6,771	4,567	5,630	3,762	3,489	3,346
Thigh lift	702	948	510	891	518	586	567	445	514	331	447	441	416
Upper arm lift	1,105	1,361	893	1,296	819	852	900	686	798	547	561	636	618
Vaginal rejuvenation	1,196	1,215	208	1,071	791	661	904	649	802	502	399	518	468
Total Surgical Procedures	104,767	104,223	81,893	95,063	72,909	60,329	81,158	55,642	73,706	46,962	40,427	46,343	43,258
Nonsurgical Procedures													
Injectables													

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Autologous fat	9,086	7,781	4,165	7,079	6,405	4,782	6,492	4,746	5,930	4,223	2,013	3,500	3,258
Botulinum Toxin Type A (Botox Dysport)	59,685	47,730	56,848	45,464	40,061	31,225	19,702	29,624	18,242	25,378	23,103	21,446	20,496
Calcium Hydroxylapatite	1,288	1,361	4,492	1,238	984	766	184	726	187	806	153	593	536
Hyaluronic Acid	38,211	39,643	27,697	36,891	25,116	24,562	9,518	18,619	9,553	16,828	14,793	17,209	16,234
Facial Rejuvenation													
Chemical peel	4,678	5,502	3,732	4,883	3,500	3,761	2,543	2,586	2,207	2,095	1,596	2,352	2,202
Dermabrasion	1,410	816	561	779	1,015	521	582	750	541	614	237	376	356
IPL Laser Treatment	7,900	5,730	7,510	5,130	5,898	4,296	3,428	4,357	3,560	3,526	8,418	2,483	2,792
Laser Skin Resurfacing	4,077	2,615	2,720	2,268	2,814	1,727	1,969	2,078	1,971	1,708	1,179	1,084	1,124
Microdermabrasion	2,194	1,371	11,178	1,314	1,659	1,236	4,389	1,224	4,553	992	39	634	710
Noninvasive Tightening	4,097	2,965	3,375	2,745	3,056	2,039	2,061	2,255	2,297	2,095	0	1,322	1,688
Other													
Laser-Assisted Lipoplasty	4,209	1,045	361	770	2,548	552	1,199	1,882	1,482	1,703	0	374	398
Laser hair removal	23,613	7,169	15,122	6,422	15,138	5,626	8,123	11,183	8,304	9,864	15,807	3,107	3,284
Sclerotherapy	931	1,443	1,479	1,364	711	972	839	525	767	423	360	628	566
Total Nonsurgical Procedures	161,378	125,169	139,239	116,343	108,903	82,065	61,027	80,555	59,594	70,254	67,698	55,109	53,644
Total Procedures	266,146	229,392	221,132	211,406	181,811	142,394	142,185	136,197	133,300	117,216	108,124	101,452	96,902

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Countries by Number of Plastic Surgeons (Top 25)

Rank	Plastic Surgeons	Percent of Total Plastic Surgeons	Percent of Total Procedures	Rank in 2010	
1	U.S.	5,950	18.7%	21.1%	1
2	Brazil	5,024	15.8%	9.8%	2
3	China	2,000	6.3%	7.1%	3
4	Japan	1,831	5.7%	6.5%	5
5	Mexico	1,518	4.8%	5.4%	6
6	Italy	1,500	4.7%	4.8%	7
7	South Korea	1,250	3.9%	4.4%	8
8	India*	955	3.0%	3.2%	4
9	France	953	3.0%	3.1%	9
10	Colombia	950	3.0%	2.5%	10
11	Germany	863	2.7%	2.8%	11
12	Spain	567	1.8%	1.9%	13
13	Turkey	509	1.6%	1.8%	12
14	Russia	486	1.5%	1.6%	14
15	United Kingdom	450	1.4%	1.4%	15
16	Canada	425	1.3%	1.5%	16
17	Venezuela	383	1.2%	1.0%	17
18	Taiwan	350	1.1%	1.2%	18
19	Argentina	347	1.1%	0.9%	19
20	Greece	286	0.9%	1.0%	20
21	Thailand	265	0.8%	0.9%	21
22	Australia	228	0.7%	0.7%	22
23	Saudi Arabia	225	0.7%	0.8%	23
24	Netherlands	215	0.7%	0.7%	24
25	Romania	200	0.6%	0.7%	25

*India's estimated number of plastic surgeons was provided by their National Society for this year's study. Their provided count of 955 is materially different than the 2,000 plastic surgeons that were estimated for this study in prior years.

Countries by Total Number of Procedures (Top 25)

Rank	Total Surgical Procedures	% of total surgical procedures	Total Nonsurgical Procedures	% of total nonsurgical procedures	Total Procedures	% of total procedures	Rank in 2010	
1	U.S.	1,094,146	17.2%	2,011,100	24.1%	3,105,246	21.1%	1
2	Brazil	905,124	14.2%	542,090	6.5%	1,447,213	9.8%	2
3	China	415,140	6.5%	635,720	7.6%	1,050,860	7.1%	3
4	Japan	372,773	5.9%	579,878	7.0%	952,651	6.5%	4
5	Mexico	299,835	4.7%	494,731	5.9%	794,567	5.4%	6
6	Italy	316,470	5.0%	388,440	4.7%	704,910	4.8%	7
7	South Korea	258,350	4.1%	391,588	4.7%	649,938	4.4%	8
8	India*	191,439	3.0%	274,792	3.3%	466,231	3.2%	5
9	France	207,049	3.2%	248,247	3.0%	455,296	3.1%	9
10	Germany	187,193	2.9%	228,255	2.7%	415,448	2.8%	11
11	Colombia	211,879	3.3%	159,629	1.9%	371,507	2.5%	10
12	Spain	125,103	2.0%	151,020	1.8%	276,123	1.9%	13
13	Turkey	104,767	1.6%	161,378	1.9%	266,146	1.8%	12
14	Russia	104,223	1.6%	125,169	1.5%	229,392	1.6%	14
15	Canada	81,893	1.3%	139,239	1.7%	221,132	1.5%	15
16	United Kingdom	95,063	1.5%	116,343	1.4%	211,406	1.4%	16
17	Taiwan	72,909	1.1%	108,903	1.3%	181,811	1.2%	19
18	Greece	60,329	0.9%	82,065	1.0%	142,394	1.0%	20
19	Venezuela	81,158	1.3%	61,027	0.7%	142,185	1.0%	17
20	Thailand	55,642	0.9%	80,555	1.0%	136,197	0.9%	22
21	Argentina	73,706	1.2%	59,594	0.7%	133,300	0.9%	18
22	Saudi Arabia	46,962	0.7%	70,254	0.8%	117,216	0.8%	23
23	Australia	40,427	0.6%	67,698	0.8%	108,124	0.7%	21
24	Netherlands	46,343	0.7%	55,109	0.7%	101,452	0.7%	24
25	Romania	43,258	0.7%	53,644	0.6%	96,902	0.7%	25

*India's estimated number of plastic surgeons was provided by their National Society for this year's study. Their provided count of 955 is materially different than the 2,000 plastic surgeons that were estimated for this study in prior years.

Bijlage 2: Samenvatting Nederlands

Deze scriptie die voor u ligt, gaat over het bacheloronderzoek van de studie Culturele Antropologie (Universiteit Utrecht) dat Janneke Bronwasser en Daphne van den Bogaert hebben gedaan van eind januari tot en met eind april 2013 in de wijk Belgrano, Buenos Aires, Argentinië. Het onderzoek en daarmee deze scriptie, gaat over de perceptie van schoonheid en het nastreven van het heersende schoonheidsideaal van vrouwen in Buenos Aires. Onze onderzoekspopulatie bestaat uit twee groepen: vrouwen in de leeftijdscategorie 25-40 jaar en vrouwen in de leeftijdscategorie 50+. We hebben het onderzoek complementair gemaakt door aanvullende informatie te verzamelen rondom het ouder worden en het lichaam in relatie tot schoonheid. Zo hopen we een completer beeld te geven omtrent het ouder worden en het lichaam in relatie tot schoonheid en wat dit met vrouwen in Buenos Aires doet. Leeftijd speelt een belangrijke rol bij de vergankelijkheid van schoonheid. Met het ouder worden verandert het lichaam en schuift het verder weg van wat gezien wordt als het ideale schoonheidsbeeld. Er wordt in deze scriptie gekeken naar de manier waarop vrouwen hier in verschillende leeftijdscategorieën mee omgaan en wat dit voor invloed op ze heeft.

Hier volgen enkele parallellen en verschillen die we tussen de beide groepen (25-40 en 50+) hebben gevonden. Ten eerste wilden de jongere vrouwen over het algemeen slanker worden en was dit een van de voornaamste aandachtspunten terwijl de oudere vrouwen vooral bezig waren met praktijken die ervoor zouden moeten zorgen dat ze er jonger uit zouden zien. Beide aspecten zijn onderdeel van het schoonheidsideaal dat grofweg bestaat uit een slanke jonge vrouw. Beide groepen vrouwen vertelden in interviews dat hun schoonheidsideaal van televisie en tijdschriften komt. Modellen en actrices zijn een voorbeeld van het schoonheidsideaal daar. Een ander punt is sport. Beide groepen vrouwen deden veel aan sport, maar de manier waarop en de redenen waarvoor ze sportten waren niet hetzelfde. Verder bestaat er een verschil tussen het voedingspatroon van beide groepen vrouwen, zo letten jongere vrouwen meer op voeding dan de wat oudere vrouwen. Het schoonheidsideaal was echter bij beide groepen hetzelfde, maar de 50+ vrouwen legde meer nadruk op jeugdigheid, terwijl de 25-40 vrouwen meer de nadruk legden op dun zijn. Het schoonheidsideaal was bij beide groepen eigenlijk hetzelfde. Het perfecte lichaam dat iedereen omschreef bestaat uit een slanke vrouw met grote borsten, ronde billen, een jong gezicht en een fijn neusje. Er kwam vaak in de interviews naar voren dat de maatschappij in Buenos Aires discriminerend is, als vrouw wordt je verwacht jong, mooi en dun te zijn. Zo zei Naty dat ze geen werk zou kunnen

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

vinden als ze flinker zou zijn. In Buenos Aires wordt het sociaal geaccepteerd dat er esthetische chirurgie wordt ondergaan. Hier wordt dan ook veel gebruik van gemaakt en het zijn voornamelijk vrouwen die dit ondergaan. Het verschil dat we hebben ontdekt tussen de twee leeftijdscategorieën is dat 50+ vrouwen meer aan hun gezicht laten veranderen, terwijl 25-40 vrouwen meer aan hun lichaam laten veranderen, zoals borstvergrotingen. Lichamelijke decoratie bleek voornamelijk onder 50+ vrouwen belangrijk te zijn, terwijl het voor 25-40 vrouwen een veel minder belangrijke rol leek te spelen.

Er kan naar aanleiding van het gedane onderzoek gezegd worden dat de vrouwen in Buenos Aires geen homogene groep vormen. Er zijn verschillen qua leeftijdsgroepen, maar ook binnen deze groepen. In verschillende levensfasen worden schoonheid en gender op een andere manier geconstrueerd. Zo vinden 50+ vrouwen moederschap erg belangrijk en er jong uit zien, terwijl 25-40 vrouwen dun zijn erg belangrijk vinden.

De hoofdvraag van ons onderzoek luidt: *Hoe ervaren vrouwen in Buenos Aires de sociaal geconstrueerde betekenissen van schoonheid in relatie tot leeftijd en lichaam?*

Vrouwen ervaren de sociaal geconstrueerde betekenissen van schoonheid en leeftijd in relatie tot hun lichaam als iets waar ze dagelijks mee bezig zijn en zo goed mogelijk aan proberen te voldoen. Lichamelijke schoonheid is erg belangrijk voor vrouwen in Buenos Aires. Ze proberen dan ook zo goed mogelijk te voldoen aan het schoonheidsideaal met alle mogelijke middelen. Leeftijd wordt beschouwd als een negatief gegeven en ze proberen het lichamelijke proces van ouder worden tegen te gaan door esthetische chirurgie, sporten, salonbehandelingen, lichamelijke decoraties en voeding. Vanaf ongeveer 30 jaar beginnen vrouwen de eerste negatieve tekenen van het ouder worden te merken en gaan ze meer tijd en energie steken in het naleven van een gezondere levensstijl ter behouding van een jeugdig lichaam. Vrouwen stellen 50 jaar als grens, dit is een grens waarbij je niet meer meetelt op de arbeidsmarkt of het vinden van een partner. Daarom proberen ze er zo jong mogelijk uit te blijven zien.

Het doel van het onderzoek was om meer kennis te vergaren over de uiting en het tot stand komen van het belang van fysieke schoonheid van vrouwen in Buenos Aires. We hebben gezien dat fysieke schoonheid een belangrijk aspect is van het dagelijks leven van de vrouwen in Buenos Aires. Ze uiten het belang van fysieke schoonheid door regelmatig naar salons te gaan, sporten, het ondergaan van esthetische chirurgie en het al dan niet dragen van make-up

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

en sieraden. Het tot stand komen van het belang van fysieke schoonheid van vrouwen in Buenos Aires is voornamelijk door media, straatbeeld en de directe omgeving. Zo zijn de vrouwen van de Ritmos Latinos groep bijna dagelijks met elkaar in contact en beïnvloeden ze elkaars belangen van fysieke schoonheid.

Verder wilden we begrijpen hoe leeftijd tot uiting komt op het lichaam van vrouwen in Buenos Aires. Leeftijd komt op het lichaam tot uiting door het natuurlijke verouderingsproces, vrouwen willen oudere leeftijd echter geen kans geven om tot uiting te komen op het lichaam omdat dit niet voldoet aan het heersende lichamelijke schoonheidsideaal. Vrouwen in Buenos Aires voeren als het ware een strijd tegen het natuurlijke verouderingsproces van het lichaam en doen dit door middel van onder andere esthetische chirurgie, sporten, voeding en lichamelijke decoraties.

Bijlage 3: Samenvatting Spaans, Resumen en Español

Esta tesis trata de la investigación que nosotras, Janneke Bronwasser y Daphne van den Bogaert, hemos hecho para nuestro estudio de la Antropología Cultural (de la Universidad Utrecht). La investigación se realizó desde el fin de enero hasta el fin de abril 2013 en el barrio de Belgrano, Buenos Aires, Argentina. La investigación trata de la percepción de la belleza y la búsqueda del ideal de la belleza que prevalece en las mujeres en Buenos Aires. Nuestra población de estudio consistió en dos grupos: Mujeres en el grupo de edad 25-40 años y mujeres en el grupo de edad 25+. La investigación se realizó con el fin también de recolectar información adicional sobre el envejecimiento del cuerpo en relación con la belleza. Así esperamos poder dar una imagen más completa sobre el envejecimiento y el cuerpo en relación con la belleza y lo que esto implica en las mujeres en Buenos Aires. La edad desempeña un papel importante en la fugacidad de la belleza. Con el envejecimiento cambia el cuerpo y este se desliza cada vez más lejos de la imagen del ideal de belleza. En esta tesis focalizamos en la forma en que las mujeres en los diferentes grupos de edad, se relacionan con esto y en qué manera esto tiene influencia sobre ellas.

Aquí hay algunos paralelismos y diferencias que hemos encontrado entre los grupos (25-40 y 50+). En primer lugar, observamos que las mujeres más jóvenes quieren ser más delgadas y esa era una de las principales preocupaciones en contraste con las mujeres mayores, que estaban más preocupadas por las prácticas que podrían garantizar que se vean más jóvenes. Ambos aspectos son parte del ideal de belleza que consiste en una mujer joven y delgada. Ambos grupos de mujeres dijeron en las entrevistas que su ideal de belleza viene de la televisión y las revistas. Las modelos y las actrices son ejemplos del ideal de belleza allí. Otro aspecto a considerar es el deporte. Ambos grupos de mujeres hacen mucho deporte, pero la forma en que lo hacen y las razones por la cual lo hacen no son las mismas. También hay una diferencia entre la dieta de ambos grupos. Las mujeres más jóvenes cuidan su alimentación más que las mujeres mayores. El ideal de belleza es sin embargo el mismo para ambos grupos, pero las mujeres de 50+ ponen más énfasis en la juventud, y las mujeres de 25-40 ponen más énfasis en la delgadez. El gran ideal de belleza es en ambos grupos el mismo. El cuerpo perfecto que todas las mujeres describían consiste en una mujer delgada con grandes pechos, las nalgas redondas y firmes, una cara joven y una nariz fina. En las entrevistas las mujeres dijeron que la sociedad de Buenos Aires es discriminatoria, se espera que la mujer sea joven, hermosa y delgada. Algunas mujeres dijeron que no podrían encontrar

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

trabajo si fueran más robustas. En Buenos Aires está aceptado por la sociedad que haya personas que se sometan a cirugías estéticas. Hay muchas personas que se someten a cirugía y la mayoría de esas personas son mujeres. La diferencia que hemos encontrado entre los dos grupos es que las mujeres de 50+ hacen más cosas en su cara y que las mujeres de 25-40 hacen más cosas en su cuerpo, como aumento de pechos. El maquillaje del cuerpo es más importante para las mujeres de 50+ que para las mujeres más jóvenes.

Se puede decir como resultado de la investigación que las mujeres en Buenos Aires no forman un grupo homogéneo. Hay diferencias entre los grupos de edades pero también dentro esos grupos. En las diferentes etapas de la vida se construye la belleza y gender de maneras diferentes.

La pregunta principal de la investigación es: *Como experimentan las mujeres en Buenos Aires los significados socialmente contruidos de belleza en relación con la edad y el cuerpo?*

Las mujeres experimentan los significados socialmente contruidos de la belleza y de la edad en relación con su cuerpo como algo que están haciendo todos los días y tanto como sea posible para tratar de satisfacer. La belleza física es muy importante para la mayoría de las mujeres en Buenos Aires. Tratan de cumplir con el ideal de belleza de la mejor manera posible con todos los medios posibles. Se considera la edad como algo negativo y tratan de contrarrestar el proceso físico de envejecimiento de maneras diferentes como cirugía estética, deporte, salones de belleza y nutrición. Desde que las mujeres tienen treinta años, empiezan a notar los primeros signos negativos del envejecimiento y comienzan a adherirse a un estilo de vida saludable para la consecución de un cuerpo joven. Las mujeres dicen que los cincuenta años son la frontera y a partir de esta edad ya no se incluyen en el mercado de trabajo o la búsqueda de una pareja. Por eso, tratan de parecer lo más joven posible.

El objetivo de la investigación era adquirir conocimientos sobre la expresión y la creación de la importancia de la belleza física de las mujeres en Buenos Aires. Hemos visto que la belleza física es un aspecto importante en la vida diaria de las mujeres en Buenos Aires. Expresan la importancia de la belleza física yendo muchas veces a salones de belleza, haciendo deportes, realizándose cirugías estéticas y poniéndose maquillaje y joyería. La creación de la importancia de la belleza física de las mujeres en Buenos Aires, viene de los medios de comunicación, el paisaje urbano y el entorno inmediato. Por ejemplo las mujeres de Ritmos

Schoonheid in het lichamelijke verouderingsproces in Buenos Aires: Schoonheidsidealen, gender, leeftijd en het lichaam. Daphne van den Bogaert & Janneke Bronwasser.

Latinos están en contacto casi todos los días e influyen en los intereses del otro en la belleza física.

Lo que queríamos saber también es como la edad aparece relacionada con el cuerpo de las mujeres en Buenos Aires. La edad parece en el cuerpo como el proceso natural de envejecimiento, pero las mujeres no quieren que la edad parezca en el cuerpo porque eso no coincide con el ideal de la belleza. Las mujeres en Buenos Aires dan una batalla constante contra el proceso natural de envejecimiento del cuerpo y lo hacen con la cirugía estética, el deporte, la nutrición y las decoraciones corporales.